

Razılaşdırılıb:

Azərbaycan Respublikası
Maliyyə Nazirliyinin
Dövlət Sığorta Nəzarəti Xidmətinin
rəisi N.C.Xəlilov

İmza M.Y.

Tarix: /___/_____2011-ci il

Təsdiq edilmişdir:

“Günay Sığorta” ASC-nin
İdarə Heyətinin sədri vəzifəsini
icra edən V.Rəcəbov

İmza M.Y.

Tarix: /___/_____2011-ci il

**HÜQUQİ ŞƏXSLƏRƏ və HÜQUQİ ŞƏXS YARATMADAN
SAHİBKARLIQ FƏALİYYƏTİ İLƏ MƏŞĞUL OLAN FİZİKİ
ŞƏXSLƏRƏ MƏXSUS
AVTONƏQLİYYAT VASİTƏLƏRİNİN SİĞORTASI
QAYDALARI**

Hüquqi şəxslərə və hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərə məxsus avtonəqliyyat vasitələrinin sığortası

QAYDALARI

Hüquqi şəxslərə və hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərə məxsus avtonəqliyyat vasitələrinin sığortası Qaydaları (bundan sonra mətdə «Qaydalar» adlandırılacaq) Azərbaycan Respublikası qanunlarının və digər normativ hüquqi aktlarının tələblərinə müvafiq işlənib hazırlanmışdır və Hüquqi şəxs və hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərə məxsus avtonəqliyyat vasitələrinin sığorta müqaviləsinin (bundan sonra mətdə «sığorta müqaviləsi» adlandırılacaq) ayrılmaz tərkib hissəsidir.

A. ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Hazırkı Qaydalar əsasında «Günay Sığorta» Açıq Səhmdar Cəmiyyəti (bundan sonra mətdə «Sığortaçı» adlandırılacaq) hüquqi şəxslər və hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərə məxsus avtonəqliyyat vasitələrinin, avtonəqliyyat vasitəsinə əlavə quraşdırılmış avadanlıqların, sürücü və sərnişinlərin bədbəxt hadisələrdən və avtonəqliyyat vasitələri sahiblərinin mülki məsuliyyətinin könüllü sığortasını həyata keçirir və sığorta müqaviləsi bağlayır.

Hazırkı Qaydalar Sığortalının (Faydalanan şəxsin, avtonəqliyyat vasitəsinin idarə etmək hüququna malik olan şəxsin) avtonəqliyyat vasitəsinə və əlavə quraşdırılmış avadanlığa sahibliyi, ondan istifadəsi və ona sərəncam verməsi, sürücü və sərnişinlərin həyat və sağlamlığı və avtonəqliyyat vasitəsinin istifadə olunması nəticəsində üçüncü şəxslərin və sərnişinlərin həyatına, sağlamlığına və ya əmlakına dəyən zərərin əvəzinin ödənilməsi ilə bağlı olan əmlak mənafeələrinin könüllü sığortası müqavilələrinin bağlanması, icra edilməsi və xitam olunmasının qayda və şərtlərini müəyyən edir.

Bu qaydalarda müəyyən olunan sığorta növü **avtonəqliyyat vasitələrinin sığortası**, **avtonəqliyyat** vasitələrinin saahiblərinin mülki məsuliyyətinin sığortası və fədi qəza və xəstəlik sığortası siniflərinə aiddir.

1. QAYDALARDA İSTİFADƏ OLUNAN ƏSAS ANLAYIŞLAR

Aşağıda göstərilən anlayışlar bu Qaydaların mətnində istifadə olunduğu yerdən asılı olmayaraq eyni məna daşıyırlar:

sığorta riski – ehtimal olunan və onun baş verməsinə qarşı sığorta aparılan hadisədir;

sığorta hadisəsi – sığorta müqaviləsi ilə nəzərdə tutulan və Sığortaçının sığorta ödənişini həyata keçirmək öhdəliyinin yaranmasına səbəb olan baş vermiş hadisədir;

sığorta məbləği – sığorta müqaviləsinə müvafiq olaraq sığorta obyektinin sığortalandığı, Sığortaçının öhdəliklərinin son (maksimal) həddi olan və əsasında sığorta haqqı hesablanan məbləğdir;

sığorta haqqı – sığorta müqaviləsinə müvafiq olaraq şərtləşdirilmiş qayda və vaxt ərzində Sığortalı tərəfindən sığorta təminatının verilməsi üçün Sığortaçıya ödənilən məbləğdir;

azadolma – sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş və Sığortaçı tərəfindən təmin olunmayan dəymiş zərərin bir qismidir;

avtonəqliyyat vasitəsi – daxili işlər orqanları tərəfindən qeydiyyatla alınması tələb olunan, yolda hərəkət üçün konstruksiya imkanları olan və insan tərəfindən idarə edilən asma mühərrikli, özügedən qurğudur;

sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsi – xüsusiyyətləri (markası, modeli, dövlət qeydiyyat nişanı, ban və ya şassi nömrəsi və s.) Sığorta Şəhadətnaməsində göstərilmiş avtonəqliyyat vasitəsidir;

avtonəqliyyat vasitəsinə əlavə quraşdırılmış avadanlıq (əlavə quraşdırılmış avadanlıq) – sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinə daimi quraşdırılmış, istehsalçının sənədlərinə (avtonəqliyyat vasitəsinin normativ-texniki sənədlərinə) görə avtonəqliyyat vasitəsinin komplektliyinə daxil olmayan mexanizmlər, qurğular, cihazlar və digər avadanlıqlardır;

sığortaçının eksperti – Sığortaçının əməkdaşı olan və ya Sığortaçı tərəfindən ekspertizanın keçirilməsi üçün kənarından cəlb edilən müəyyən sahə üzrə mütəxəssisdir.

2. SİĞORTA SUBYEKTLƏRİ

- 2.1. **Sığortaçı** - Azərbaycan Respublikasında sığorta fəaliyyətinə nəzarəti həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanından xüsusi razılıq almış «Günay Sığorta» Açıq Səhmdar Cəmiyyətidir.
- 2.2. **Sığortalı** - Sığortalı ilə sığorta müqaviləsini bağlamış, təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq hüquqi şəxslər.
- 2.3. **Faydalanan şəxs** – Sığorta müqaviləsi xeyrinə bağlanmış şəxsdir.
- 2.4. **Sığorta olunan şəxs** – sığorta müqaviləsinin şərtlərinə müvafiq olaraq, hazırkı Qaydaların sürücü və sərnişinlərin bədbəxt hadisələrdən sığortası bölməsi üzrə verilən sığorta təminatı ilə əhatə olunan və sığorta hadisəsi baş verdiyi an sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsində oturan, hərəkət edən, yaxud həmin avtonəqliyyat vasitəsinə minən və ya ondan düşən sürücü və ya sərnişindir.
- 2.5. Sığorta müqaviləsi sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin qorunub saxlanılmasında, qanuna, digər normativ-hüquqi akta, müqaviləyə və ya notariat qaydasında təsdiq edilmiş etibarnaməyə əsasən marağı olan şəxsin (Sığortalının və ya Faydalanan şəxsin) xeyrinə bağlana bilər. Sığortalının və ya Faydalanan şəxsin sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsində qanuni marağı olmadığı halda bağlanmış sığorta müqaviləsi bağlandığı andan etibarsızdır.
- 2.6. Sığortalıya aid olan öhdəliklərin Faydalanan şəxs və ya avtonəqliyyat vasitəsinin idarə etmək hüququna malik olan şəxs tərəfindən yerinə yetirilməsi və ya, sığorta müqaviləsi ilə digər şərtlər nəzərdə tutulmayıbsa, sığorta müqaviləsinin Faydalanan şəxsin xeyrinə bağlanması Sığortalını həmin müqavilə üzrə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsindən azad etmir.

3. SİĞORTALANMIŞ AVTONƏQLİYYAT VASİTƏSİNİ İDARƏ ETMƏK HÜQUQU

- 3.1. Hazırkı Qaydalar əsasında bağlanmış sığorta müqaviləsi ilə verilən təminat yalnız Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsi notariat qaydasında təsdiq edilmiş etibarnaməyə və ya

Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin sahibi tərəfindən verilmiş və müvafiq qaydada təsdiq edilmiş yol vərəqəsinə əsasən sığortalanmış avtomobili idarə etmək hüququna malik olan hər hansı bir şəxs(lər) tərəfindən, Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyinin avtonəqliyyat vasitələrini idarə edən şəxslərə dair tələblərinə riayət olunması şərti ilə idarə olunduqda qüvvədədir.

3.2. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin idarə etmək hüququnu aşağıda göstərilən sənədlər təsdiq edir:

- Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin növünə aid qüvvədə olan sürücülük vəsiqəsi;
- Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin qeydiyyat şəhadətnaməsi;
- Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin sahibi tərəfindən verilmiş və müvafiq qaydada təsdiq edilmiş etibarnamə və ya yol vərəqəsi.

3.3. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin hazırkı bölmənin birinci bəndində göstərilən şəxslərdən başqa hər hansı digər şəxs(lər) tərəfindən idarə olunması, o cümlədən notariat qaydasında təsdiq edilmiş etibarnamə olmadıqda, lakin adı çəkilən şəxslərin yanında oturaraq sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin hər hansı digər şəxs tərəfindən idarə olunması zamanı baş verən hadisələr üzrə heç bir sığorta ödənişi həyata keçirilmir.

B. SİĞORTA TƏMİNATI VƏ İSTİSNALAR

4. AVTONƏQLİYYAT VASİTƏSİNİN MADDİ ZƏRƏRDƏN SİĞORTASI

Sığorta haqqının ödənilməsi şərti ilə, sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsi sığorta müddəti ərzində və hazırkı Qaydaların 4.2. bəndində göstərilən risklərin baş verməsi nəticəsində itirilərsə, məhv olarsa və ya zədələnsə (bu Qaydaların şərtlərinə, müddəalarına, istisnalarına və təminatına müvafiq olaraq) Sığortaçı Sığortalıya həmin avtonəqliyyat vasitəsinin zədələnməsi, itirilməsi və ya məhv olması anına olan bazar dəyərini və ya dəyən zərərin məbləğini ödəyəcək və ya sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin və ya onun bir hissəsini bərpa və ya eyni tipli ehtiyat hissəsi (avtonəqliyyat vasitəsi ilə əvəz edəcək köhnəlməyə görə müvafiq məbləğin və əgər sığorta müqaviləsi ilə şərtləşdirilibsə, azadolma məbləğinin çıxılması şərti ilə).

4.1. SİĞORTA OBYEKTİ

4.1.1. Avtonəqliyyat vasitəsinin maddi zərərdən sığortası bölməsinə müvafiq olaraq, sığorta obyektini Sığortalının (Faydalanan şəxsin) sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinə sahibliyi, ondan istifadəsi və ona sərəncam verməsi ilə bağlı olan Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə zidd olmayan, əmlak mənafehidir.

4.1.2. Bu Qaydalar əsasında bağlanmış sığorta müqaviləsi ilə Sığortalının (Faydalanan şəxsin) mülkiyyətində olan və ya qanuna, digər normativ-hüquqi akta, müqaviləyə, notariat qaydasında təsdiq edilmiş etibarnaməyə əsasən istifadə etdiyi və:

- qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada daxili işlər orqanları tərəfindən qeydiyyatdan alınmış və dövlət texniki baxışından keçmiş, və ya;
- Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşən ticarət təşkilatlarından (mərkəzlərindən) alınmış və ya xarici dövlətdə alınaraq Azərbaycan Respublikasının ərazisinə gətirilmiş və gömrük rəsmiləşdirilməsindən keçmiş, lakin hər iki halda sığorta müqaviləsi bağlanan zaman daxili işlər orqanları tərəfindən qeydiyyatdan alınmamış, və ya;

- sığorta müqaviləsinin bağlanması anına qüvvədə olma müddəti bitməmiş «tranzit» nişanlı **avtonəqliyyat vasitəsi sığortalana bilər.**
- 4.1.3. Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşən ticarət təşkilatlarından (mərkəzlərindən) alınmış və ya xarici dövlətdə alınaraq Azərbaycan Respublikasının ərazisinə gətirilmiş və gömrük rəsmiləşdirilməsindən keçmiş, lakin sığorta müqaviləsi bağlanan zaman daxili işlər orqanları tərəfindən qeydiyyatla alınmamış avtonəqliyyat vasitəsi yalnız o şərtlə sığortalana bilər ki, sığorta müqaviləsinin bağlanması anına onun qanunla müəyyən edilmiş qeydiyyatla alınma müddəti bitməmiş olsun.
- 4.1.4. Daxili işlər orqanları tərəfindən qeydiyyatla alınmamış avtonəqliyyat vasitəsinə dair Sığortaçının oğurluq, qaçırma, dələduzluq, soyğunçuluq və quldurluq riskləri üzrə məsuliyyəti onun qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada qeydiyyatla alınmasından və bu barədə Sığorta Şəhadətnaməsində müvafiq qeydin edilməsindən sonra qüvvəyə minir.
- 4.1.5. Bu Qaydalar əsasında mənfəət götürmək məqsədi ilə hər hansı ictimai sərnişin daşımaları üçün istifadə olunan nəqliyyat vasitələrinə (taksi, marşrut taksisi, şəhərlər arası və şəhər daxili sərnişin nəqliyyatı və s.) dair sığorta müqaviləsi bağlanılır.

4.2. **SİĞORTA RİSKLƏRİ**

Bu Qaydalar əsasında bağlanmış sığorta müqaviləsi ilə aşağıda göstərilən risklər nəticəsində baş vermiş hadisələr üzrə təminat verilir:

- Yanğın, partlayış, ildırım vurması və onların nəticələrinin aradan qaldırılması,
- yol-nəqliyyat hadisəsi,
- bütün təbii fəlakətlər,
- ağacların (daşların və digər predmetlərin dəyməsi) düşməsi,
- üçüncü şəxslərin qərəzli və qanuna zidd olan hərəkətləri,
- oğurluq, qaçırma, dələduzluq, soyğunçuluq, quldurluq və bunlarla məhdudlaşmamaq şərti ilə, hazırkı Qaydalarla istisna olunan hallardan başqa, sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinə zərər dəyməklə nəticələnən qəflətən və gözlənilmədən baş vermiş bütün hadisələr.

Hazırkı Qaydalara müvafiq olaraq yol-nəqliyyat hadisəsi, təbii fəlakət, oğurluq, qaçırma, dələduzluq, soyğunçuluq, quldurluq riskləri aşağıda göstərilən mənalarda başa düşülməlidir:

yol-nəqliyyat hadisəsi — yollarda, küçələrdə, meydanlarda, dəmiryol keçidlərində nəqliyyat vasitələrinin hərəkəti prosesində baş verən və adamların həlakına və ya müxtəlif dərəcəli bədən xəsarəti almasına, heyvanların və ya hərəkətsiz maneənin vurulmasına, nəqliyyat vasitələrinin, yolların, qurğuların zədələnməsinə və ya başqa maddi zərər dəyməsinə səbəb olan hadisə;

təbii fəlakət – təbii qüvvələrin təsiri nəticəsində əmələ gələn (su basması, zəlzələ, yer sürüşməsi və s.), əhalinin normal həyat tərzini pozan, insanların və maddi dəyərlərin tələf olmasına səbəb olan, insanın qarşısını ala bilmədiyi fəvqəladə hal.

oğurluq - özgənin əmlakını gizli olaraq talama;

qaçırma - avtonəqliyyat vasitəsinə talama məqsədi olmadan qanunsuz ələ keçirmə;

soyğunçuluq - özgənin əmlakını açıq talama;

quldurluq - özgənin əmlakını ələ keçirmə məqsədi ilə hücumla məruz qalmış şəxsin həyatı və ya sağlamlığı üçün təhlükəli zorakılıqla və ya belə zorakılıq tətbiq ediləcəyi hədəsi ilə bağlı olan basqın.

üçüncü şəxslərin qərəzli və qanuna zidd olan hərəkətləri – Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinə idarə etmək hüququna malik olan şəxsin işçilərindən və ya onunla müqavilə münasibətlərində olan şəxslərdən başqa hər hansı digər şəxsin etdiyi qərəzli və qanuna zidd olan hərəkətlər.

4.3. ƏLAVƏ QURASHDIRILMIŞ AVADANLIQ ÜZRƏ ƏLAVƏ TƏMİNAT

- 4.3.1. Sığortaçı və Sığortalı arasında əldə edilmiş xüsusi razılığa əsasən, əlavə sığorta haqqının ödənilməsi və Sığorta Şəhadətnaməsinə qəbul edilmiş Əlavələrdə göstərilməsi şərti ilə, sığorta müddəti ərzində və razılaşıdırılmış sığorta məbləği(ləri) çərçivəsində, hazırkı Qaydaların 4.2. bəndində göstərilən risklərin baş verməsi nəticəsində sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinə əlavə quraşdırılmış avadanlıqlar itirilərsə, məhv olarsa və ya zədələnersə (bu Qaydaların şərtlərinə, müddəalarına, istisnalarına və təminatına müvafiq olaraq) Sığortaçı Sığortalıya həmin avadanlıqların zədələnməsi, itirilməsi və ya məhv olması anına olan bazar dəyərini və ya dəyən zərərin məbləğini ödəyəcək və ya əlavə quraşdırılmış avadanlıqları və ya onların bir hissəsini bərpa və ya eyni tipli avadanlıq ilə əvəz edəcək (köhnəlməyə görə müvafiq məbləğin və, əgər sığorta müqaviləsi ilə şərtləşdirilibsə, azadolma məbləğinin çıxılması şərti ilə).
- 4.3.2. Hazırkı Qaydalara müvafiq olaraq əlavə quraşdırılmış avadanlıq dedikdə sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinə daimi quraşdırılmış, istehsalçının sənədlərinə (avtonəqliyyat vasitəsinin normativ-texniki sənədlərinə) görə avtonəqliyyat vasitəsinin komplektliyinə daxil olmayan mexanizmlər, qurğular, cihazlar və digər avadanlıqlar nəzərdə tutulur, o cümlədən:
- xüsusi rənglənmə, aeroqrafiya;
 - tele-, radio- və audioaparatura;
 - naviqasiya və rabitə vasitələri;
 - avtonəqliyyat vasitəsinin salonunda və banında(kuzovunda) quraşdırılmış avadanlıqlar
 - işıqlandırma qurğuları, ksenon faralar (lampalar) ;
 - təkərlər (şin və diskələr).
- 4.3.3. Yalnız sığorta müqaviləsinin müvafiq Əlavəsində adı, markası, modeli, sayı və sığorta məbləği göstərilən əlavə quraşdırılmış avadanlıqlar sığortalanmış hesab olunurlar. Quraşdırılması (montaj olunması) tələb olunmayan avadanlıqlar hazırkı Qaydalar əsasında bağlanmış sığorta müqaviləsi ilə sığortalana bilməz.
- 4.3.4. Sığorta müqaviləsinin müddəti ərzində sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinə yeni quraşdırılmış avadanlıqların sığortalınması bağlanmış sığorta müqaviləsinə müvafiq Əlavənin buraxılması və Sığortalı tərəfindən əlavə sığorta haqqının ödənilməsi yolu ilə rəsmiləşdirilir. Yeni quraşdırılmış avadanlıqların sığortalınmasına dair buraxılmış Əlavənin müddəti sığorta müqaviləsinin müddətindən çox ola bilməz.

4.4. SİĞORTA MƏBLƏĞİ VƏ SİĞORTA DƏYƏRİ

- 4.4.1. Sığorta dəyərini müəyyənləşdirilməsi zamanı tərəflər qüvvədə olan qanunvericiliyə və aşağıdakı müddəalara əsaslanmalıdırlar.

- 4.4.2. Sığorta olunacaq avtonəqliyyat vasitəsinin sığorta dəyəri aşağıda göstərilənlərdən biri əsasında müəyyən edilir:
- sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığorta olunacaq avtonəqliyyat vasitəsinin mövcud olan bazar qiyməti, avtonəqliyyat vasitəsinin bazar qiyməti rəqabət şəraitində, satıcı və alıcının avtonəqliyyat vasitəsi barədə tam məlumatı olması şərti ilə və razılaşmanın qiymətinə hər hansı fəvqəladə hadisələrin təsiri olmadıqda, həmin avtonəqliyyat vasitəsinin satılması üçün mümkün olan qiymətdir;
 - ticarət təşkilatı tərəfindən verilmiş hesab (qəbz) və ya alqı-satqı müqaviləsi;
 - Sığortaçının eksperti tərəfindən aparılmış qiymətləndirmə.
- 4.4.3. Avtonəqliyyat vasitəsinə əlavə quraşdırılmış avadanlıqların sığorta dəyəri avadanlıqların sığorta müqaviləsi bağlanan zaman bazar qiyməti, çek, hesab, qəbz, alqı-satqı müqaviləsi, Sığortaçının eksperti tərəfindən aparılmış qiymətləndirmə və ya avadanlığın dəyərini təsdiqləyən digər sənəd əsasında müəyyən edilir.
- 4.4.4. Sığorta olunacaq avtonəqliyyat vasitəsinin dəyəri sığorta olunacaq əlavə quraşdırılmış avadanlıqların dəyərində artır.
- 4.4.5. Sığorta müqaviləsində və ya sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş müvafiq Əlavədə başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, sığorta olunacaq avtonəqliyyat vasitəsi və ya əlavə quraşdırılmış avadanlıq üzrə sığorta məbləği onların sığorta dəyəri məbləğində müəyyən edilir və Sığorta Şəhadətnaməsində və ya sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş müvafiq Əlavədə göstərilir.
- 4.4.6. Sığorta məbləği sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin və, əgər sığortalanıbsa, əlavə quraşdırılmış avadanlığın sığorta dəyərindən artıq ola bilməz və Sığortaçı sığorta məbləğinin sığorta dəyərindən artıq olan hissəsi üzrə heç bir məsuliyyət daşımır və ödəniş həyata keçirilmir.
- 4.4.7. Sığortalı (Faydalanan şəxs) sığorta müddəti ərzində sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin və, əgər sığortalanıbsa, əlavə quraşdırılmış avadanlığın dəyərini artması haqqında Sığortaçıya dərhal xəbər verməlidir. Bu halda, sığorta haqqı və sığorta məbləği üzrə sığorta müqaviləsində dəyişikliklər edilir və Sığortaçıya müvafiq bildirişin daxil olması tarixindən sığorta haqqı yenidən hesablanır. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin və, əgər sığortalanıbsa, əlavə quraşdırılmış avadanlığın dəyərini artması haqqında bildirişin verilməməsi halında bu Qaydalar ilə müəyyən edilmiş natamam sığorta haqqında müddəalar tətbiq edilir.
- 4.4.8. Sığortalıya (Faydalanan şəxsə) sığorta ödənişinin verilməsi halında, müvafiq sığorta məbləği həyata keçirilmiş sığorta ödənişinin həcmində azalır. Sığorta məbləği sığorta hadisəsinin baş verməsi günündən azalmış hesab edilir.
- 4.4.9. Zədələnmiş avtonəqliyyat vasitəsi təmir olunduqdan sonra Sığortalı əlavə sığorta haqqı ödəyərək sığorta məbləğini bərpa edə bilər.

4.5. ŞƏRTSİZ AZADOLMA

- 4.5.1. Sığorta müqaviləsində şərtsiz azadolma, yəni sığorta hadisəsi baş verdiyi halda Sığortaçı tərəfindən ödənilməyən Sığortalının xərclərinin bir hissəsi müəyyən edilə bilər.
- 4.5.2. Azadolma Sığortalının və Sığortaçının razılığı əsasında təyin edilir, Sığorta Şəhadətnaməsində və ya hazırkı Qaydalarda və ya sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş müvafiq Əlavələrdə göstərilir, hər bir sığorta hadisəsi üzrə «Natamam sığorta haqqında şərt»in tətbiq olunmasından sonra tətbiq edilir.

4.5.3. Hazırkı Qaydalara müvafiq olaraq, sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsi yol-nəqliyyat hadisəsinə uğradığı halda ona dəymiş zərərin əvəzi aşağıda göstərilən əlavə azadolma məbləğləri tətbiq olunmaqla ödənilir:

Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsi sığorta hadisəsi baş verdiyi an 22 yaşı tamam olmamış şəxsin istifadəsində olarsa, Sığorta Səhadətnaməsində və ya sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş müvafiq Əlavələrdə göstərilən azadolma məbləğindən əlavə olaraq, 300 AZN məbləğindən az və 1,000 AZN məbləğindən çox olmaması şərti ilə, avtonəqliyyat vasitəsi üzrə sığorta məbləğinin 2%-i məbləğində azadolma tətbiq edilir. Lakin, sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsi sığorta hadisəsi baş verdiyi an, yaşından asılı olmayaraq, 12 aydan az müddətində sürücülük vəsiqəsinə sahib olan şəxsin istifadəsində olarsa, Sığorta Səhadətnaməsində və ya sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş müvafiq Əlavələrdə göstərilən azadolma məbləğindən əlavə olaraq, 300 AZN məbləğindən az və 1,000 AZN məbləğindən çox olmaması şərti ilə, avtonəqliyyat vasitəsi üzrə sığorta məbləğinin 3%-i məbləğində azadolma tətbiq edilir.

Hər halda, yuxarıda göstərilən əlavə azadolma məbləğlərindən yalnız biri, daha yüksəyi tətbiq olunur.

Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsi yol hərəkəti haqqında qanunvericiliyin tələblərinə müvafiq qaydada durmuş, dayanmış (məcburi dayanmadan başqa) və ya parklanmış vəziyyətdə olduğu halda baş vermiş yol-nəqliyyat hadisələri üzrə yuxarıda göstərilən əlavə azadolma məbləğləri tətbiq olunmur.

Qeyd 1: Hazırkı Qaydalara müvafiq olaraq «avtonəqliyyat vasitəsinin durması», «avtonəqliyyat vasitəsinin dayanması» və «parklanma» anlayışları aşağıda göstərilən mənalarda başa düşülməlidir:

avtonəqliyyat vasitəsinin durması — əgər avtonəqliyyat vasitəsi digər yol istifadəçisi və ya hər hansı maneə ilə toqquşmanın qarşısını almaq və ya hərəkət qaydalarının göstərişlərini yerinə yetirmək səbəblərindən başqa digər səbəblərə görə hərəkətsiz vəziyyətə gətirilmişdirsə və onun dayanması adamların minməsi və ya düşməsi, yaxud yüklərin yığılması və ya boşaldılması üçün zəruri olan vaxtla məhdudlaşmırsa, avtonəqliyyat vasitəsi durmuş hesab edilir;

avtonəqliyyat vasitəsinin dayanması — adamların minməsi və ya düşməsi, yaxud yüklərin yığılması və ya boşaldılması üçün zəruri olan vaxt ərzində avtonəqliyyat vasitəsinin hərəkətsiz vəziyyətə gətirilməsidir;

parklanma — avtonəqliyyat vasitəsinin onun üçün xüsusi ayrılmış müvafiq qaydada işarələnmiş yerdə durmasıdır.

Qeyd 2: Sığortalı əlavə sığorta haqqı ödəyərək əlavə azadolma məbləğlərinin tətbiq olmasından azad ola bilər.

4.5.4. Bir neçə sığorta hadisəsinin baş verməsi halında, sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, azadolma məbləği hər sığorta ödənişindən tutulur.

4.6. XÜSUSİ İSTİSNALAR: BÖLMƏ 4-ə AİD

Hazırkı bölmənin şərtlərinə müvafiq olaraq aşağıdakılar üzrə təminat verilmir və ödəniş həyata keçirilmir:

- 4.6.1. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin bazar dəyərinin təmir olunması nəticəsində aşağı düşməsi – dəyərin azalan hissəsində;
- 4.6.2. Amortizasiya, əmtəə görünüşünün itirilməsi, brak, sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin və əlavə quraşdırılmış avadanlığın tam və ya ayrı-ayrı hissələrinin, detallarının, qurğu və mexanizmlərinin köhnəlməsi, korroziyaya məruz qalması.
- 4.6.3. Yol-nəqliyyat hadisəsi nəticəsində baş vermiş və ya yol-nəqliyyat hadisəsinin baş verməsinə səbəb olan hallardan başqa, avtonəqliyyat vasitəsinin istismar olunması, o cümlədən avtonəqliyyat vasitəsinin mexanizmlərinin, qurğularının, cihaz və aqreqlarının içində kənar əşyaların, maddələrin və suyun düşməsi səbəbindən avtonəqliyyat vasitəsinin hissə və detallarının sınıması, nasaz vəziyyətə düşməsi, sıradan çıxması;
- 4.6.4. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin digər hissələrinə, detallarına, mexanizm və qurğularına zərər dəymədikdə sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin təkərlərinin (şin və disklərinin) zədələnməsi;
- 4.6.5. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin sığorta hadisəsinin baş verməsindən əvvəl mövcud olan vəziyyətindən daha yaxşı vəziyyətə gətirilməsinə və ya sığorta hadisəsi nəticəsində zədələnməmiş hissə, detal, qurğu və aqreqların təmir və ya digəri ilə əvəz olunmasına çəkilmiş xərclər;
- 4.6.6. Gövdəsinə ziyan dəymədən, sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin interyerinin (salonunun) elementlərinə (detal və hissələrinə) hər hansı səbəbdən dəyən zərərlər (o cümlədən hər hansı şəxsin ehtiyatsız rəftarı və diqqətsizliyi və ya Sığortalının işçisinin (Faydalanan şəxsin, avtonəqliyyat vasitəsinin idarə etmək hüququna malik olan şəxsin) qərəzli hərəkətləri nəticəsində dəymiş zərərlər, həşəratlar və heyvanlar tərəfindən vurulan zərərlər);
- 4.6.7. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinə, yük və avtobus tipli nəqliyyat vasitələri istisna olmaqla, onun yüklənməsi, boşaldılması və ya onunla yüklərin daşınması nəticəsində dəymiş zərərlər. Nəqliyyat vasitəsinin tipi dedikdə, Sığorta Şəhadətnaməsinə qəbul edilmiş müvafiq əlavədə göstərilən avtonəqliyyat vasitəsinin «ban növü» nəzərdə tutulur;
- 4.6.8. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin Sığortalının (avtonəqliyyat vasitəsi sahibinin) razılığı və icazəsi ilə onun işçiləri və ya digər şəxs(lər) tərəfindən istifadə olunması, saxlanılması və ya təmir olunmasından sonra qaytarılmaması və ya talanması (qaçırılması);
- 4.6.9. Dələduzluq, yəni etibardan sui-istifadə etmə və ya aldatma yolu ilə sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinə əmlak hüquqlarını əldə etmə ilə əlaqədar baş vermiş zərərlər;
- 4.6.10. Sığortalanmış avtomatofonun çıxarılıb-taxılan qabaq paneli avtonəqliyyat vasitəsində baxımsız qaldığı halda avtomatofonun və ya onun qabaq panelinin zədələnməsi və ya oğurlanması;
- 4.6.11. Avtonəqliyyat vasitəsinin dövlət qeydiyyat nişanlarının oğurlanması;
- 4.6.12. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin açarları baxımsız qaldığı halda, o cümlədən avtonəqliyyat vasitəsinin içində baxımsız qaldığı halda, sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin oğurlanması və ya qaçırılması;
- 4.6.13. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinə əlavə quraşdırılmış avadanlıqlar və ya avtonəqliyyat vasitəsinin hissələri (detalları, mexanizmləri, qurğuları, cihaz və aqreqları, təkərləri) avtonəqliyyat vasitəsinin üzərində olmadığı (ondan ayrılmış vəziyyətdə olduğu) zaman onların talan olunması;
- 4.6.14. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin ehtiyat təkərlərinin avtonəqliyyat vasitəsinə zərər dəymədən talan olunması;

- 4.6.15. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin və əlavə quraşdırılmış avadanlıqların sığorta məqaviləsinin bağlanmasıdan əvvəl zədələnmiş hissə və detallarının təmir və ya digəri ilə əvəz olunması;
- 4.6.16. Səs və ya səsin sürətindən yüksək sürətlə hərəkət edən təyyarələr və digər hava aparatları ilə bilavasitə və ya dolaylı olaraq yaranan təzyiqli dalğaları nəticəsində əmələ gəlmiş itki, məhv olma və ya digər zərərlər.

5. SÜRÜCÜ VƏ SƏRNIŞINLƏRİN BƏDBƏXT HADISƏLƏRDƏN SİĞORTASI

Sığorta haqqının ödənilməsi şərti ilə, sığorta müddəti ərzində və razılaşdırılmış sığorta məbləği(ləri) çərçivəsində, sürücü və sərnişinlər sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsində oturarkən, hərəkət edərkən, yaxud həmin avtonəqliyyat vasitəsinə minərkən və ya ondan düşərkən hazırkı Qaydaların 4.2. bəndində göstərilən risklərin baş verməsi nəticəsində bədən xəsarəti alarsa və bu bədən xəsarəti heç bir digər səbəbdən asılı olmadan hadisənin baş verdiyi tarixdən etibarən 12 ay ərzində onların

- A. vəfat etməsinə;
- B. hər hansı iki ətrafının (qol və ya ayaq) itirilməsinə;
- C. çiyin oynaqından bir qolunun itirilməsinə;
- D. dirsək oynaqından bir qolunun itirilməsinə;
- E. bir biləyinin oynaqdan itirilməsinə;
- F. bir ombasının itirilməsinə;
- G. bir baldırının itirilməsinə;
- H. bir pəncəsinin itirilməsinə;
- X. bir (əl və ya ayaq) barmağının itirilməsinə;
- İ. iki gözünün görmə qabiliyyətinin tam və bərpaedilməz şəkildə itirilməsinə;
- J. bir gözünün görmə qabiliyyətinin tam və bərpaedilməz şəkildə itirilməsinə;
- K. iki qulağının eşitmə qabiliyyətinin tam və bərpaedilməz şəkildə itirilməsinə;
- Q. bir qulağının eşitmə qabiliyyətinin tam və bərpaedilməz şəkildə itirilməsinə;
- L. əmək qabiliyyətinin daimi olaraq tam itirilməsinə;
- M. tibbi xərclərinin yaranmasına səbəb olarsa, bir sığorta olunan şəxs üzrə razılaşdırılmış sığorta məbləğindən «sığorta ödənişləri cədvəli»ndə göstərilən faiz həcmində (bu Qaydaların şərtlərinə, müddəalarına, istisnalarına və təminatına müvafiq olaraq) sığorta ödənişi verilir.

5.1. SİĞORTA OBYEKTİ

Sürücü və sərnişinlərin bədbəxt hadisələrdən sığortası bölməsinə müvafiq olaraq, sığorta obyektini sığorta olunan şəxslərin həyatı, sağlamlığı və tibbi xərcləri ilə bağlı olan, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə zidd olmayan, əmlak mənafehidir.

5.2. BÖLMƏ 5-ə AİD XÜSUSİ ŞƏRTLƏR

- 5.2.1. Təqaüddə olan sığorta olunan şəxslərə əmək qabiliyyətinin daimi olaraq tam itirilməsi üzrə sığorta təminatı verilmir.
- 5.2.2. 5-ci bölmənin «B»-«Q» bəndləri ilə nəzərdə tutulan itirilmə halları həmin bəndlərdə göstərilən bədən hissələrindən istifadə etmək imkanının tam və bərpaolunmaz şəkildə itirilməsini nəzərdə tutur.

- 5.2.3. Heç bir halda Sığortaçının məsuliyyəti yuxarıda göstərilən bəndlərdən (5«A» - 5«M») biri üzrə Ödənişlər Cədvəlində göstərilən faiz dərəcəsindən çox ola bilməz. Bir bədbəxt hadisə yuxarıda göstərilən bəndlərlə (5«A» - 5«M») nəzərdə tutulan bir neçə hal ilə nəticələnersə cəmi ödənilən məbləğ Ödənişlər Cədvəlində göstərilən faiz dərəcələrinə müvafiq toplanır, lakin bu məbləğ Sığorta Şəhadətnaməsində bir sığorta olunan şəxs üzrə göstərilən sığorta məbləğindən artıq ola bilməz. Bir bədbəxt hadisə hazırkı Qaydaların 5-ci bölməsinin «B»-«Q» bəndlərində göstərilən hər hansı bir ətrafın və ya onun hissəsinin itirilməsi ilə nəticələnersə, itirilən ətrafın (hissənin) tərkib hissələri üzrə (yəni bilək, barmaq və s.) ayrılıqda ödəniş verilmir.
- 5.2.4. Tibbi xərclərin sığortası üzrə Sığortaçı sığorta hadisəsi nəticəsində əmələ gəlmiş təcili tibbi yardıma, həkim yardımına və dərman alınmasına zəruri və ağlabatan həcmdə çəkilmiş xərclərin əvəzini ödəyir. Lakin, tibbi xərclərin sığortası üzrə sanatoriya-kurort müalicəsinə, əlavə qidalanmaya, başqasının qulluğuna, protezləşdirməyə, xüsusi nəqliyyat vasitələrinin əldə edilməsinə çəkilmiş xərclər üzrə təminat verilmir və heç bir ödəniş həyata keçirilmir.
- 5.2.5. Ölüm hadisəsi üzrə ödəniş vəfat etmiş şəxsin(lərin) vərəsələrinə verilir.
- 5.2.6. Sığorta hadisəsi baş verməzdən əvvəl öz funksiyasını yerinə yetirə bilməyən və ya istifadə olunmayan orqanın və ya onun hər hansı hissəsinin itirilməsi üzrə sığorta ödənişi verilmir.

5.3. SİĞORTA MƏBLƏĞİ

Sürücü və sərnişinlərin bədbəxt hadisələrdən sığortası bölməsinə müvafiq olaraq, tərəflərin qarşılıqlı razılığı əsasında, avtonəqliyyat vasitəsində olan bir oturmaq yeri üzrə ayrıca sığorta məbləği müəyyən edilir və sığorta olunmuş yerlərin sayı ilə birgə Sığorta Şəhadətnaməsinin müvafiq Əlavəsində göstərilir.

Qeyd: Sürücü və sərnişinlərin bədbəxt hadisələrdən sığortası üzrə sığorta olunan yerlərin sayı avtonəqliyyat vasitəsində olan istehsalçı tərəfindən müəyyən edilmiş oturmaq yerlərinin sayından çox ola bilməz.

5.4. AZADOLMA

Sürücü və sərnişinlərin bədbəxt hadisələrdən sığortası bölməsinə müvafiq olaraq, sığorta hadisəsi baş verdikdə azadolma tətbiq edilmir.

6. AVTONƏQLİYYAT VASİTƏSİ SAHİBİNİN MÜLKİ MƏSULİYYƏTİNİN SİĞORTASI

Sığorta haqqının ödənilməsi şərti ilə, sığorta müddəti ərzində və razılaşdırılmış sığorta məbləği çərçivəsində, sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin istifadə olunması nəticəsində üçüncü şəxslərin və sərnişinlərin həyatına, sağlamlığına və ya əmlakına zərər dəyməsinə görə avtonəqliyyat vasitəsi sahibinin mülki məsuliyyəti (bu Qaydalının şərtlərinə, müddəə və istisnalarına müvafiq olaraq) təmin olunur və Sığortaçı dəymiş zərərlərin əvəzini ödəyir.

Hazırkı Qaydalara müvafiq olaraq avtonəqliyyat vasitəsi sahibi dedikdə sığorta müqaviləsi üzrə Sığortalı və ya sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin idarə etmək hüququna malik olan digər şəxs nəzərdə tutulur.

6.1. SİĞORTA OBYEKTİ

Avtonəqliyyat vasitəsi sahibinin mülki məsuliyyətinin sığortası bölməsinə müvafiq olaraq, sığorta obyektini sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin istifadə olunması nəticəsində üçüncü şəxslərin və sərnişinlərin həyatına, sağlamlığına və ya əmlakına dəyən zərərin əvəzinin ödənilməsi ilə bağlı olan Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə zidd olmayan, əmlak mənafelelidir.

6.2. SİĞORTA HADİSƏSİ

- 6.2.1. Hazırkı bölmənin şərtlərinə müvafiq olaraq, sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin istifadə olunması nəticəsində üçüncü şəxslərin və sərnişinlərin həyatına, sağlamlığına və ya əmlakına dəyən zərərin əvəzinin ödənilməsi ilə bağlı həmin avtonəqliyyat vasitəsi sahibinin mülki qanunvericiliyə müvafiq olaraq məsuliyyətinin yaranması sığorta hadisəsidir.
- 6.2.2. Bir yol-nəqliyyat hadisəsi nəticəsində bir neçə şəxsə zərərin dəyməsi halı bir sığorta hadisəsi sayılır.
- 6.2.3. Hər hansı bir hadisə nəqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortası müqaviləsi ilə təmin olunmazsa, həmin hadisə avtonəqliyyat vasitəsi sahibinin mülki məsuliyyətinin könüllü sığortası bölməsi üzrə, baş vermiş hadisənin sığorta hadisəsi olması şərti ilə təmin edilir.

6.3. SİĞORTA MƏBLƏĞİ

Avtonəqliyyat vasitəsi sahibinin mülki məsuliyyətinin sığortası üzrə sığorta məbləği tərəflərin qarşılıqlı razılığı əsasında müəyyən edilir və Sığorta Şəhadətnaməsinin müvafiq Əlavəsində göstərilir. Sığorta Şəhadətnaməsində göstərilən sığorta məbləği Sığortaçının bir hadisə və sığorta müddəti ərzində baş vermiş bütün hadisələr üzrə məsuliyyətinin maksimal həddidir.

6.4. SƏRTSİZ AZADOLMA

- 6.4.1. Sığorta müqaviləsində şərtsiz azadolma, yəni sığorta hadisəsi baş verdiyi halda Sığortaçı tərəfindən ödənilməyən Sığortalının xərclərinin bir hissəsi müəyyən edilə bilər.
- 6.4.2. Azadolma Sığortalının və Sığortaçının razılığı əsasında təyin edilir, bu Sığorta Şəhadətnaməsində və ya sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş Əlavələrdə göstərilir.
- 6.4.3. Bir neçə sığorta hadisəsinin baş verməsi halında, sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, azadolma məbləği hər sığorta ödənişindən tutulur.

6.5. BÖLMƏ 6-ya AİD XÜSUSİ İSTİSNALAR

Hazırkı bölmənin şərtlərinə müvafiq olaraq aşağıdakılar üzrə təminat verilmir və ödəniş həyata keçirilmir:

- 6.5.1. Qarşısızalmaz qüvvənin təsiri və ya təbii fəlakət nəticəsində dəymiş zərərlər;
- 6.5.2. Üçüncü şəxslərin və sərnişinlərin qərəzli hərəkətləri nəticəsində dəymiş zərərlər;
- 6.5.3. Üçüncü şəxslərin avtonəqliyyat vasitəsini qanunsuz ələ keçirərək istifadə etməsi nəticəsində dəymiş zərərlər;

- 6.5.4. Sığortalının işçilərinin və ya avtonəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququna malik olan şəxs(lərin) həyatına, sağlamlığına dəymiş zərərlər;
- 6.5.5. Sığortalının əmlakına dəymiş zərərlər;
- 6.5.6. Sığorta hadisəsi baş verdiyi zaman avtonəqliyyat vasitəsində olan əmlaka (yükə) və heyvanlara dəymiş zərərlər;
- 6.5.7. Ətraf mühitin çirklənməsi ilə bağlı irəli sürülmüş iddialar;
- 6.5.8. Sığortalının işçiləri tərəfindən irəli sürülmüş iddialar;
- 6.5.9. Sığortalının (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququna malik olan şəxs) icarəyə, kirayəyə, lizinqə, saxlamaya və ya girov götürdüyü əmlakın (əşyaların) məhv olması, itməsi və zədələnməsi;
- 6.5.10. Müqavilə öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsi (lazımınca yerinə yetirilməməsi) nəticəsində əmələ gəlmiş zərərlər;
- 6.5.11. Sığortalının (avtonəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququna malik olan şəxs) Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyinə əsasən daşdığı məsuliyyətdən əlavə, hər hansı fərdi razılaşma və ya müqavilə ilə öz üzərinə götürdüyü məsuliyyətə əsasən əvəzini ödəməli olduğu zərərlər;
- 6.5.12. Sığorta Şəhadətnaməsində göstərilmiş avtonəqliyyat vasitəsinə və ya həmin avtonəqliyyat vasitəsi ilə yedəyə alınmış digər avtonəqliyyat vasitəsinə və ya qoşquya dəymiş zərərlər.

7. BÜTÜN BÖLMƏLƏRƏ AİD ÜMUMİ İSTİSNALAR

- 7.1. Bu Sığorta Qaydaları ilə aşağıdakılar üzrə təminat verilmir və ödəniş həyata keçirilmir:
 - 7.1.1 Sığorta təminatının əhatə ərazisindən kənar baş verən hadisələr;
 - 7.1.2 Sığorta müddətindən əvvəl və sığorta müddəti bitdikdən sonra baş vermiş hadisələr;
 - 7.1.3 Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olma müddətində baş vermiş, lakin səbəbi müqavilənin qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl yaranmış hadisələr;
 - 7.1.4 Sığortalının, avtonəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququna malik olan hər hansı şəxs, Faydalanan şəxs və ya avtonəqliyyat vasitəsinin sərnişini olan şəxs qərəzli hərəkətləri və ya adı çəkilən şəxslərin cinayət törətməsi və ya törədilməsinə cəhd etməsi nəticəsində baş vermiş hadisələr.
 - 7.1.5. Mənəvi zərərin təmin olunması ilə bağlı irəli sürülmüş iddialar;
 - 7.1.6. Dolayı itki, o cümlədən gəlir itkisi, zəhmət haqqının itirilməsi, cərimələr və hər hansı digər dolayı itki və zərərlər;
 - 7.1.7. Valyuta mübadiləsi kursunun fərqi;
 - 7.1.8. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin onun normativ-texniki sənədlərində göstərilən normadan artıq, idarə olunmasına və ya sürücünün yolu görməsinə mane ola biləcək vəziyyətdə, həcmdə, çəkiddə yüklənməsi və ya sərnişin daşması nəticəsində baş vermiş hadisələr;
 - 7.1.9. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsində olan əmlakın (yükün) zədələnməsi nəticəsində baş vermiş hadisələr;
 - 7.1.10. Tezalısan və partlayıcı maddələrin və əşyaların avtonəqliyyat vasitəsinə yüklənməsi, ondan boşaldılması və ya onunla daşınması zaman alışıması və ya partlaması, Sığortalının və ya avtonəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququna malik olan şəxs yüngün təhlükəsizliyi qaydalarına riayət etməməsi nəticəsində baş vermiş hadisələr;

- 7.1.11. Sığortaçı ilə razılaşdırılmış hallardan başqa, Sığorta Şəhadətnaməsinin müvafiq Əlavəsində göstərilmiş avtonəqliyyat vasitəsinin yedəyə alınması, digər avtonəqliyyat vasitəsinə yüklənməsi, ondan boşaldılması və ya hər hansı digər avtonəqliyyat vasitəsi ilə daşınması nəticəsində baş vermiş hadisələr;
- 7.1.12. Sığorta Şəhadətnaməsinə qəbul edilmiş Əlavələrdə göstərilmiş avtonəqliyyat vasitəsi:
- avtonəqliyyat vasitəsinin növünə aid qüvvədə olan sürücülük vəsiqəsi olmayan;
 - Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin sahibi tərəfindən verilmiş və müvafiq qaydada təsdiq edilmiş etibarnamə və ya yol və rəqəsi olmayan;
 - spirtli içkilərin, narkotik və ya toksik maddələrin, istifadə olunmasından sonra avtonəqliyyat vasitəsinin idarə olunmasına qadağa qoyulmuş (diqqəti və çevikliyi azaldan) dərmanların təsiri altında olan şəxs tərəfindən idarə olunduğu halda baş vermiş hadisələr;
- 7.1.13. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin sürət, davamlılıq və digər sınaqlardan keçirilməsi, yarışlarda, rallilərdə, avtoyürüşlərdə, sürət müsabiqələrində və ya təlim məqsədləri üçün istifadə olunması nəticəsində baş vermiş hadisələr;
- 7.1.14. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin təyinatından kənar, yaxud Sığortalının bəyan etdiyindən fərqli məqsədlər üçün istifadə olunması;
- 7.1.15. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsi nasaz və ya zədələnmiş vəziyyətdə olduğu halda onun istifadə olunması nəticəsində baş vermiş hadisələr (sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin bilavasitə sığorta hadisəsi baş verməzdən əvvəl hərəkət etdiyi zaman qəflətən əmələ gəlmiş, qarşısını avtonəqliyyat vasitəsinin idarə edən şəxsin ala bilmədiyi, aradan qaldırılması üçün zəruri vaxta malik olmadığı, yaxud ona məlum olmayan və sığorta hadisəsinin baş verməsinə səbəb olan nasazlıq və zədələrdən başqa);
- 7.1.16. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin təmir olunması nəticəsində dəymiş zərərlər;
- 7.1.17. Avtonəqliyyat vasitəsinin idarə edən şəxsin ruhi-əsəb xəstəliyi, əsəb sarsıntısı, epileptik tutma, insult və ya infarkt keçirməsi nəticəsində baş vermiş hadisələr, bir şərtlə ki, həmin şəxsə hadisənin baş verməsi anına qədər qeyd olunan xəstəliklər aşkar olunmuş olsun;
- 7.1.18. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin idarə edən şəxsin özünə qəsd etməsi və ya buna cəhd göstərməsi nəticəsində baş vermiş hadisələr;
- 7.1.19. Sığortalının Sığortaçı ilə razılaşdırdığı müddət ərzində sığorta riskinin baş verməsi ehtimalını artıran amillərin aradan qaldırılmaması nəticəsində baş vermiş hadisələr;

7.2. **Sığortaçı bilavasitə və ya dolaylı olaraq aşağıda göstərilənlərin nəticəsində baş vermiş hadisələr üzrə heç bir məsuliyyət daşımır:**

- 7.2.1. Nüvə partlayışının, ionlaşdırıcı radiasiya şüalarının, radioaktiv elementlərin, qeyri-radiasiya tərkibli nüvə yanacağıının, yanmış nüvə yanacağıının, partlayıcı nüvə tərkibli elementlərdən və ya onların komponentlərindən ibarət təhlükəli radioaktiv, zəhərli, partlayıcı və digər maddələrin təsiri;
- 7.2.2. Toksik və kimyəvi maddələrin təsiri;
- 7.2.3. Ətraf mühitin çirklənməsi və zəhərlənməsi;
- 7.2.4. Müharibə (əlan edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq), vətəndaş müharibəsi, hərbi əməliyyatlar, təcavüz, istila, işğal, düşmənçilik aktları, xarici düşmənlərin aksiyaları, üsyan, qiyam, tətil, inqilab, ictimai ixtişaşlar, xalq hərəkatı, çevriliş, silahlı yolla hakimiyyətin qəsb edilməsi, terrorizm, sabotaj və bunların nəticələri;

- 7.2.5. Dövlət orqanlarının sərəncamı ilə və ya hərbi ya da mülki hakimiyyət və siyasi təşkilatlar tərəfindən siyasi tədbirlərin görülməsi nəticəsində sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin müsadirə, rekvizisiya, həbs, məhv edilməsi və ya milliləşdirilməsi nəticəsində baş vermiş hadisələr.

C. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİ

Sığorta müqaviləsi Sığortaçı ilə Sığortalı arasında yazılı formada bağlanan, Sığortalının ödədiyi müvafiq sığorta haqqı müqabilində sığorta obyektinin məruz qala bildiyi müəyyən risklərin baş verməsi nəticəsində, sığorta müqaviləsində göstərilən sığorta məbləğindən çox olmaması şərti ilə, dəyən zərərin əvəzinin və ya müəyyən bir hadisənin baş verməsi ilə hər hansı pul məbləğinin Sığortaçı tərəfindən Sığortalıya (Faydalanan şəxsə) ödənilməsinə nəzərdə tutan sənəddir.

8. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN FORMASI

- 8.1. Sığorta müqaviləsi müqavilə üzrə tərəflərin sayından asılı olaraq tələb olunan sayda, Azərbaycan dilində və sığorta müqaviləsinin hər tərəfi üçün bir nüsxədə tərtib olunur. Nüsxələr eyni hüquqi qüvvəyə malikdir. Sığorta müqaviləsi hər hansı xarici dilə tərcümə olunduğu halda onun mətninin təfsir edilməsi üçün Azərbaycan dilindəki mətn əsas götürülməlidir.
- 8.2. Sığorta müqaviləsi (Sığorta Şəhadətnaməsi və ya Sığorta Şəhadətnaməsinin müvafiq Əlavəsi) Sığortalı tərəfindən itirilərsə, Sığortalının müraciətinə əsasən Sığortaçı müqavilənin (Sığorta Şəhadətnaməsinin və ya Sığorta Şəhadətnaməsinin müvafiq Əlavəsinin) yeni nüsxəsini (dublikatını) ona təqdim edə bilər. Sığorta müqaviləsinin (Sığorta Şəhadətnaməsinin və/və ya Sığorta Şəhadətnaməsinin müvafiq Əlavəsinin) yeni nüsxəsinin (dublikatının) verilməsinə görə rüsum ödənilmir. Sığorta müqaviləsinin (Sığorta Şəhadətnaməsinin və ya Sığorta Şəhadətnaməsinin müvafiq Əlavəsinin) yeni nüsxəsinin (dublikatının) verilməsindən sonra itirilmiş sığorta müqaviləsi (Sığorta Şəhadətnaməsi və ya Sığorta Şəhadətnaməsinin müvafiq Əlavəsi) etibarsız hesab olunur.

9. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN MÜDDƏTİ (SİĞORTA MÜDDƏTİ)

- 9.1. Sığorta təminatının qüvvədə olma müddəti tərəflərin razılığı ilə sığorta müqaviləsində müəyyənləşdirilir və «sığorta müddəti» adlandırılır.
- 9.2. Sığorta müqaviləsi (sığorta təminatı) Sığorta Şəhadətnaməsinin müvafiq Əlavəsində göstərilmiş sığortanın qüvvəyə minmə tarixində Bakı vaxtı ilə gündüz saat 12:00-da qüvvəyə minir və Sığorta Şəhadətnaməsinin müvafiq Əlavəsində göstərilmiş sığorta təminatının qüvvədən düşmə tarixində Bakı vaxtı ilə gündüz saat 12:00-da qüvvədən düşmüş hesab edilir.
- 9.3. Sığorta müddəti bitdikdən sonra sığorta təminatının arası kəsilmədən sığorta müqaviləsinin yeni müddətə bağlanması üçün Sığortalıya 10 gün ərzində güzəştli müddət verilir.
- 9.4. Güzəştli müddət ərzində baş vermiş hadisə Sığortalının hadisə baş verməzdən əvvəl Sığortaçıya sığorta müqaviləsinin yeni müddətə bağlanması ilə bağlı müraciət etməsi və sonradan (hadisədən sonra, lakin güzəştli müddət bitənədək) yeni müddət üçün hesablanmış sığorta haqqını ödəməsi şərti ilə təmin olunur.
- 9.5. Güzəştli müddət ərzində Sığortalı Sığortaçıya sığorta müqaviləsinin yeni müddətə bağlanması ilə bağlı müraciət etdikdə yeni bağlanan sığorta müqaviləsi üzrə sığorta

müddətinin başlanğıc tarixi kimi əvvəlki müqavilə üzrə sığorta müddətinin bitmə tarixi göstərilir.

10. SİĞORTA TƏMİNATININ ЬОЪРАФИ ƏHATƏ ƏRAZİSİ

- 10.1. Sığorta təminatı yalnız sığorta müqaviləsində göstərilən Ьоърафи ərazidə qüvvədədir.
- 10.2. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, avtonəqliyyat vasitəsi tikinti sahəsinin ərazisində, hava limanının təyyarə meydanında, uçuş-enmə zolağında və ya bu kimi yerlərin hər hansı bir hissəsində olduğu zaman sığorta təminatı ilə əhatə olunmur və baş vermiş hadisələr üzrə heç bir ödəniş həyata keçirilmir.
- 10.3. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində hər hansı inzibati-ərazi vahidinin və ya rayonun ərazisində hərbi əməliyyatlar aparılırsa (müharibənin elan edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq) sığorta təminatı həmin ərazilərdə qüvvəsini itirir.
- 10.4. Avtonəqliyyat vasitəsi sığorta təminatının qüvvədə olduğu Ьоърафи ərazini tərk etdikdə sığorta müqaviləsi üzrə verilən təminat qüvvəsini itirir.

11. SİĞORTA HAQQI

- 11.1 Sığorta haqqı Sığortalı tərəfindən təqdim edilmiş məlumat əsasında Sığortaçı tərəfindən hesablanır və Sığorta Şəhadətnaməsində və ya sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş Əlavələrdə göstərilir.
- 11.2. Sığorta haqqı Sığortalı tərəfindən Sığortaçının təqdim etdiyi hesab və ya sığorta haqqının məbləği və ödənilmə qaydası barədə məlumatı özündə əks edən digər sənəd alındıqdan sonra ödənilir. Sığorta haqqı birdəfəlik və ya, tərəflərin razılaşmasına əsasən, hissə-hissə, Sığorta Şəhadətnaməsində və ya Sığorta Müqaviləsinə qəbul edilmiş Əlavələrdə qeyd olunan ödənişlər cədvəlinə müvafiq olaraq ödənilə bilər.
- 11.3. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, nağdsız haqq-hesab zamanı sığorta haqqı Sığortalı tərəfindən tam məbləğdə, sığorta haqqı hissə-hissə ödənilirsə sığorta haqqının birinci ödənişi Sığortaçının təqdim etdiyi hesabın şərtlərinə müvafiq olaraq Sığortaçının bank hesabına köçürülməsi yolu ilə ödənilir.
- 11.4. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, nağd haqq-hesab zamanı sığorta haqqı Sığortalı tərəfindən tam məbləğdə, sığorta haqqı hissə-hissə ödənilirsə sığorta haqqının birinci ödənişi Sığortaçının təqdim etdiyi qəbzın şərtlərinə müvafiq olaraq Sığortaçının kassasına və ya nümayəndəsinə verilməsi yolu ilə ödənilir.
- 11.5. Sığorta haqqının ödənilməsi günü aşağıdakılar hesab olunur:
 - nağdsız haqq-hesab zamanı – pul vəsaitlərinin Sığortaçının hesabına daxil olması günü;
 - nağd haqq-hesab zamanı – pul vəsaitlərinin Sığortaçının kassasına və ya nümayəndəsinə verilməsi günü.
- 11.6. Sığorta haqqı və ya onun birinci hissəsi Sığortaçı tərəfindən təqdim olunmuş hesabda və ya sığorta haqqının məbləği və ödənilmə qaydası barədə məlumatı özündə əks edən digər sənəddə göstərilmiş müddət ərzində ödənilmədikdə, Sığortaçı sığorta müqaviləsindən imtina etmək və ya Sığortalı üçün əlavə ödəmə müddətini təyin etmək hüququna malikdir. Əgər sığorta hadisəsinin baş verməsi günü sığorta haqqı və ya onun birinci hissəsi müqavilənin şərtlərinə uyğun hələ də ödənilməyibsə, Sığortaçı öz öhdəliklərindən azad edilir.
- 11.7. Hissə-hissə ödənilən sığorta haqqının növbəti ödənişi ödənilmədiyi, vaxtından gec və ya az məbləğdə ödənilədiyi halda, Sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə öhdəlikləri sığorta haqqının

ödənilməli gündən sonrakı növbəti 15 təqvim günü ərzində qüvvədə qalır və sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi zamanı sığorta haqqının gecikdirilmiş (natamam həcmdə ödənilmiş) hissəsi Sığortaçı tərəfindən ödənişdən tutula bilər. Əgər həmin borc müqavilə ilə sığorta haqqının ödənilməsi günü kimi şərtləşdirilmiş gündən sonra 15 təqvim günü ərzində ödənilməyibsə Sığortaçı sığorta müqaviləsində göstərilən sığorta hadisələri üzrə məsuliyyəti daşımır.

Sığortaçının məsuliyyəti borcun, yəni gecikdirilmiş (natamam həcmdə ödənilmiş) ödənişin, ödənilməsi günündən saat 12:00-dan bərpa olunur və Sığortaçının məsuliyyəti bərpa olunduqdan sonra baş vermiş, sığorta müqaviləsində şərtləşdirilmiş sığorta hadisələrini əhatə edir.

- 11.8. Sığortalının sığorta haqqını ödəməməsi səbəbindən Sığortaçı tərəfindən sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsi, Sığortalını Sığortaçıya, onun öz öhdəliklərini yerinə yetirdiyi müddət üzrə, sığorta haqqının ödənilməli olan hissəsini ödəməsindən azad etmir.

12. GÜZƏSTLƏR VƏ YÜKLƏMƏLƏR

Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət başa çatdıqdan sonra sığorta müqaviləsi növbəti il üçün bağlanarkən, başa çatmış Sığorta ilinin nəticələrindən asılı olaraq, Sığortaçı tərəfindən Sığortalıya ilkin (orijinal) sığorta tarifinə güzəştlər və ya yükləmələr tətbiq edilə bilər.

13. SIĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ XİTAM VERİLMƏSİ

13.1. Sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda xitam verilir:

- 13.1.1. sığorta predmeti Sığortaçının razılığı olmadan özgəninkiləşdirildikdə. Bu halda Sığortaçı ilə Sığortalı və ya sığorta predmeti xeyrinə özgəninkiləşdirilən şəxs arasında yeni sığorta müqaviləsi bağlanıla bilər;
- 13.1.2. sığorta müqaviləsinin qüvvədə olma müddəti bitdikdə;
- 13.1.3. Sığortaçı Sığortalı qarşısında öz öhdəliklərini tamamilə yerinə yetirdikdə;
- 13.1.4. Sığortalı sığorta haqqını sığorta müqaviləsində müəyyən edilən qaydada ödəmədikdə;
- 13.1.5. Sığortalı vəfat etdikdə (o halda ki vəərəəsi olmasın);
- 13.1.6. Sığortalının fəaliyyət qabiliyyəti məhdudlaşdırıldıqda (fəaliyyət qabiliyyətinin məhdudlaşdırılması barədə qərarın çıxarılması anından);
- 13.1.7. məhkəmə sığorta müqaviləsinin etibarsız olduğu barədə qərar verdikdə;
- 13.1.8. sığorta obyektinin mövcudluğu bitdikdə (yox olduqda);
- 13.1.9. qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qaydada Sığortaçı ləğv edildikdə;
- 13.1.10. sığorta müqaviləsinin və hazırkı Qaydaların müddəə və şərtləri yerinə yetirilmədikdə;
- 13.1.11. tərəflərin razılaşmasına əsasən;
- 13.1.12. qanunvericiliklə və sığorta müqaviləsi ilə nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

13.2. Sığorta hadisənin baş vermə ehtimalı itdikdə və sığorta riskinin mövcudluğu sığorta hadisəsindən fərqli digər səbəblər üzərindən bitdiyi halda sığorta müqaviləsi dərhal qüvvədən düşür. Sığorta müqaviləsinin bu bənddə göstərilmiş səbəblər üzərindən vaxtından əvvəl qüvvədən düşməsi halında Sığortaçı, sığortanın qüvvədə olması müddəti üzrə, proporsional surətdə hesablanmış sığorta haqqının hissəsini özündə saxlaya və ya tələb edə bilər.

- 13.3. Sığorta müqaviləsinə həm Sığortaçının, həm də Sığortalının 30 gün əvvəl qarşı tərəfə yazılı şəkildə xəbərdarlıq verməsi yolu ilə vaxtından əvvəl xitam verilə bilər. Yazılı xəbərdarlıq tərəflərin müqavilədə göstərilən ünvanlarına göndərməlidir.
- 13.4. Tərəflər müqaviləyə xitam verməkdən əvvəl müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş öhdəliklərini tam yerinə yetirməlidirlər.

14. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERİLDİKDƏ QAYTARILMALI OLAN SİĞORTA HAQQININ HESABLANMASI

- 14.1. Müqavilənin Sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam olunması halında, Sığortaçı Sığortalının sığorta haqqlarını bütünlükdə qaytarır; əgər bu tələb Sığortalının sığorta qaydalarını yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, Sığortaçı çəkilməmiş xərclər çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış hissəsi üçün sığorta haqqını qaytarır.
- 14.2. Müqavilənin Sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam olunması halında, Sığortaçı çəkilməmiş xərclər çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış hissəsi üçün sığorta haqqını ona qaytarır; əgər bu tələb Sığortaçının sığorta qaydalarını pozması ilə bağlıdırsa o, sığorta haqlarını Sığortalıya bütünlüklə qaytarır.
- 14.3. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqına bərabər və ya ondan çox miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, sığorta haqqı sığortalıya qaytarılmır.
- 14.4. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqından az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının sığortalıya qaytarılması müvafiq olaraq bu Qaydaların 14.1-ci və 14.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.

15. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ ƏLAVƏLƏRİN QƏBUL EDİLMƏSİ

Sığorta müqaviləsi şərtlərinin dəyişdirilməsi tərəflərin razılığı əsasında müqaviləyə Əlavənin qəbul edilməsi yolu ilə həyata keçirilir. Əlavələr yazılı şəkildə tərtib olunur və sığorta müqaviləsinin ayrılmaz tərkib hissəsi hesab olunur. Sığorta müqaviləsinin şərtləri dəyişdirildiyi halda, tərəflər arasında əldə olunmuş razılaşmadan və ya müqaviləyə edilən dəyişikliklərin mahiyyətindən digəri irəli gəlmirsə, öhdəliklər Əlavənin imzalanması anından dəyişilməmiş hesab olunurlar.

D. TƏRƏFLƏRİN ÖHDƏLİKLƏRİ VƏ MƏSULİYYƏTİ. ZƏRƏRİN MÜƏYYƏN EDİLMƏSİ VƏ SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ QAYDASI

16. TƏRƏFLƏRİN HÜQUQ VƏ VƏZİFƏLƏRİ

16.1. Sığortalının (Faydalanan şəxsin) vəzifələri:

- 16.1.1. Sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş məbləğdə və qaydada sığorta haqqını ödəmək;
- 16.1.2. Avtonəqliyyat vasitəsinə baxışın keçirilməsini təmin etmək;
- 16.1.3. Müraciət formasında və sığorta müqaviləsinin bağlanması zamanı sığorta riskinin qiymətləndirilməsi üçün əhəmiyyətli olan bildiyi bütün məlumatları, bu sahədə quvvədə olan digər sığorta müqavilələri və sığorta müddəti ərzində baş vermiş sığorta riskinin

dərəcəsinə təsir göstərə biləcək hər hansı bir dəyişikliklər barədə Sığortaçıya məlumat vermək. Sığortalı Sığortaçıdan riskin dərəcəsinə təsir göstərə biləcək məlumatları gizlədibse və ya Sığortaçının riskin sığortalanması üzrə qərarına təsir edə biləcək faktlar üzrə yanlış məlumat veribse, belə halda həmin müqavilə etibarsız hesab edilir və iddia üzrə heç bir ödəniş verilmir;

- 16.1.4. Sığorta hadisəsinin baş verməməsi, sığorta hadisəsi baş verdikdə isə sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin xilas edilməsi və dəyə biləcək zərərin azalması üçün bütün mümkün və məqsədəuyğun tədbirləri görmək. Sığorta hadisəsinin baş verməsinin qarşısının alınması, avtonəqliyyat vasitəsinin xilas edilməsi və dəyə biləcək zərərin azalması üzrə Sığortaçının verdiyi bütün tövsiyə və məsləhətlərini yerinə yetirmək;
- 16.1.5. Sığorta hadisəsi baş verdikdə, hazırkı Qaydalarda göstərilən müddət ərzində Sığortaçını və hadisənin mahiyyəti bunu tələb edirsə, müvafiq səlahiyyətli orqanları baş vermiş hadisə haqqında məlumatlandırmaq;
- 16.1.6. Zədələnmiş avtonəqliyyat vasitəsinin və əlavə quraşdırılmış avadanlığın təmir olunması qaydasını Sığortaçı ilə razılaşdırmaq;
- 16.1.7. Sığorta hadisəsi nəticəsində zədələnmiş avtonəqliyyat vasitəsi təmir olunduqdan sonra baxışın keçirilməsi üçün onu Sığortaçıya təqdim etmək. Sığortalı hazırkı öhdəliyini yerinə yetirmədikdə və ya yetirməkdən imtina etdikdə Sığortaçı sonradan baş vermiş hadisə(lər) üzrə məsuliyyət daşımır və heç bir ödəniş vermir;
- 16.1.8. Talanmış avtonəqliyyat vasitəsi və ya əlavə quraşdırılmış avadanlıq tapılırsa və ya Sığortalıya onların olduğu yer məlum olarsa dərhal Sığortaçıya bu barədə məlumat vermək;
- 16.1.9. Avtonəqliyyat vasitəsinin daxili işlər orqanlarından qeydiyyatdan çıxarılması və ya digər şəxsin adına qeydə alınması, qeydiyyat nişanlarının və sənədlərinin dəyişdirilməsi haqqında üç təqvim günü ərzində Sığortaçıya məlumat vermək;
- 16.1.10. Sığortalını hazırkı Qaydalara və ya qanunvericiliyə əsasən sığorta ödənişini almaq hüququndan məhrum edən səbəb aşkar olunarsa, sığorta müqaviləsinə müvafiq olaraq alınmış sığorta ödənişini (və ya onun müvafiq hissəsini) Sığortaçıya qaytarmaq;
- 16.1.11. Talanmış avtonəqliyyat vasitəsi və ya əlavə quraşdırılmış avadanlıq tapılırsa sığorta müqaviləsinə müvafiq olaraq alınmış sığorta ödənişini qaytarmaq və ya tapılmış avtonəqliyyat vasitəsinə və ya əlavə quraşdırılmış avadanlığı Sığortaçıya təhvil vermək;
- 16.1.12. Faydalanan şəxsi və avtonəqliyyat vasitəsinə idarə etmək hüququna malik olan şəxsləri hazırkı Qaydaların və sığorta müqaviləsinin şərtləri ilə tanış etmək;
- 16.1.13. Sığorta müqaviləsi ilə nəzərdə tutulan digər öhdəliklərini yerinə yetirmək.

Hazırkı Qaydaların 16.1.2.-16.1.9. bəndlərində göstərilən Sığortalının (Faydalanan şəxsin) vəzifələri eyni zamanda avtonəqliyyat vasitəsinə idarə etmək hüququna malik olan şəxslərə də aiddir.

16.2. Sığortalının hüquqları:

- 16.2.1. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində nəzərdə tutulan qaydada sığorta müqaviləsinə xitam vermək;
- 16.2.2. Sığorta müqaviləsinə (Sığorta Səhadətnaməsini) itirdiyi halda onun yeni nüsxəsini (dublikatını) almaq;
- 16.2.3. Sığorta hadisəsinin qarşısının alınması və dəyə biləcək zərərin azalması üçün zəruri olan məlumat və məsləhətləri Sığortaçıdan almaq;

16.2.4. Sığorta müqaviləsini sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin qorunub saxlanılmasında qanuna, digər normativ-hüquqi akta, müqaviləyə və ya notariat qaydasında təsdiq edilmiş etibarnaməyə əsasən marağı olan fiziki və hüquqi şəxslərin (Faydalanan şəxslərin) xeyrinə bağlamaq, sığorta müddəti ərzində sığorta hadisəsi baş verməzdən əvvəl sığorta müqaviləsi üzrə Faydalanan şəxs qismində təyin edilmiş şəxsi(ləri) digər şəxslə(lərlə) əvəz etmək.

16.3. Sığortacının vəzifələri:

16.3.1. Sığortalıya Sığortacı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada tərtib olunmuş sığorta müqaviləsinin nüsxəsini vermək və Sığortalını sığorta müqaviləsinin şərtləri ilə tanış etmək;

16.3.2. Sığorta müddəti ərzində baş vermiş sığorta hadisəsi ilə əlaqədar zəruri olan Sığortalı tərəfindən təqdim olunmalı sənədlərin toplanılmasını təşkil etmək və bununla bağlı xərcləri ödəmək.

16.3.3. Sığortalıdan (Faydalanan şəxsdən, avtonəqliyyat vasitəsinə idarə etmək hüququna malik olan şəxsdən) hadisə haqqında məlumat daxil olduqda baş vermiş hadisənin səbəblərini, xarakterini araşdırmaq, dəymiş zərərin miqdarını və ya ödəniləcək məbləği müəyyən etmək və nəticədə hadisəni sığorta hadisəsi kimi tanıdıqda və ödənişin verilməsindən imtina üçün əsaslar olmadıqda müqavilə ilə müəyyən edilmiş müddət ərzində və qaydada sığorta məbləği(ləri) çərçivəsində sığorta ödənişini vermək;

16.3.4. Sığorta ödənişinin verilməsindən imtina üçün əsaslar olduqda bu barədə Sığortalıya, səbəbləri göstərilməklə, yazılı şəkildə məlumat vermək;

16.3.5. Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulan hallar istisna olunmaqla, Sığortalı (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsinə idarə etmək hüququna malik olan şəxs) və onun maddi durumu haqqında məlumatı yaymamaq;

16.3.6. Sığortalı tələb etdikdə, sığorta müqaviləsinin (Sığorta Şəhadətnaməsinin) və sığortanı təsdiqləyən digər sənədlərin yeni nüsxəsini (dublikatını) təqdim etmək;

16.3.7. Sığorta müqaviləsi ilə nəzərdə tutulan digər öhdəliklərini yerinə yetirmək.

16.4. Sığortacının hüquqları:

16.4.1. Müraciət Formasında göstərilən avtonəqliyyat vasitəsinə baxış keçirmək, onun vəziyyəti, istifadə olunması qaydası və müvafiq sənədlər ilə tanış olmaq;

16.4.2. Sığorta hadisəsinin səbəbini, xarakterini, baş verməsi faktını və şəraitini və ya sığorta ödənişinin miqdarını müəyyən etmək üçün zəruri olan məlumat və sənədlərin təqdim olunmasını Sığortalıdan (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsinə idarə etmək hüququna malik olan şəxsdən) və səlahiyyətli orqanlardan tələb etmək; sığorta hadisəsinin baş verməsi şəraitini və səbəblərini müstəqil surətdə araşdırmaq; dəymiş zərərin səbəbini və miqdarını, irəli sürülmüş iddiaların əsaslı olub-olmamasını və hadisənin sığorta hadisəsi olub-olmamasını müəyyən etmək üçün ekspertiza keçirmək və ya keçirilməsini tələb etmək;

16.4.3. Sığortalı (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsinə idarə etmək hüququna malik olan şəxs) tərəfindən ona təqdim edilmiş məlumatların doğruluğunu yoxlamaq. Sığorta məbləğinə və riskin dərəcəsinin ölçülməsinə və dəyər biləcək zərərin miqdarına təsir göstərə biləcək məlumatın Sığortalı tərəfindən qərəzlə təhrif edilməsi və ya gizlədilməsi halında, sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsini və ya onun etibarsız hesab edilməsini tələb etmək;

16.4.4. Sığortalının (Faydalanan şəxsin, avtonəqliyyat vasitəsinə idarə etmək hüququna malik olan şəxsin) sığorta müqaviləsinin tələb və şərtlərinə əməl etməsini yoxlamaq;

- 16.4.5. Sığortalı (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququna malik olan şəxs) sığorta müqaviləsindən irəli gələn öhdəliklərini yerinə yetirmədikdə (lazımınca yerinə yetirmədikdə) Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 20-ci maddəsinin 4-cü paragrafına əsasən sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsini və Mülki Məcəllənin 424-cü maddəsinə əsasən ləğv etmənin nəticəsində dəymiş zərərin ödənilməsini tələb etmək;
- 16.4.6. Sığorta hadisəsi ilə əlaqədar Sığortalının maraqlarını məhkəmədə təmsil etmək və ya başqa üsulla onun hüquqi müdafiəsini həyata keçirmək (lakin bu hüquq Sığortaçının öhdəliyi deyildir). Sığorta hadisəsi ilə əlaqədar Sığortalının maraqlarının təmsil edilməsi və hüquqlarının müdafiə olunması üçün Sığortalı Sığortaçıya tələb olunan qaydada tərtib olunmuş yazılı etibarnamə verməlidir;
- 16.4.7. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində və sığorta müqaviləsində göstərilmiş əsaslara müvafiq sığorta ödənişinin verilməsindən imtina etmək.

Sığorta müqaviləsi ilə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə zidd olmayan digər öhdəliklər də müəyyən edilə bilər.

17. SİĞORTA HADİSƏSİ BAŞ VERDİKDƏ SİĞORTALININ VƏZİFƏLƏRİ

- 17.1. Sığorta müqaviləsi ilə nəzərdə tutulmuş sığorta hadisəsi baş verdikdə Sığortalı (Faydalanan şəxs) aşağıdakıları etməyə borcludur:
- 17.1.1. Baş vermiş hadisə barədə dərhal müvafiq səlahiyyətli orqanları məlumatlandırmaq, o cümlədən aşağıda göstərilən hadisələr barədə qeyd olunmuş orqanlara xəbər vermək:
- yol-nəqliyyat hadisəsi, üçüncü şəxslərin qərəzli, qanuna zidd olan hərəkətləri, oğurluq, qaçırma, dələduzluq, soyğunçuluq, quldurluq – daxili işlər orqanlarına;
 - yanğın – dövlət yağın söndürmə xidmətinə.
- 17.1.2. Sığorta hadisəsi baş verdikdə dərhal, lakin hər halda 24 saatdan gec olmayaraq hadisənin baş verməsi haqqında Sığortaçıya (və ya onun nümayəndəsinə) məlumat vermək, və Sığortaçı (onun nümayəndəsi) tərəfindən verilən bütün göstərişlərə əməl etmək;
- 17.1.3. Baş vermiş hadisənin səbəbləri və nəticələri, dəymiş zərərlərin miqdarı və xarakteri, o cümlədən hadisə ilə əlaqəli şəxslər barədə bütün məlumatları yazılı şəkildə və müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən verilmiş hadisənin baş verməsini və dəymiş zərərin həcmi təsdiqləyən sənədləri Sığortaçıya təqdim etmək (tələb olunan sənədlərin tam siyahısı hadisə yerinə baxış keçirildikdən və Baxış aktı tərtib olunduqdan sonra Sığortaçı tərəfindən təqdim olunur);
- 17.1.4. Hadisə nəticəsində dəyə biləcək zərərin azalması və avtonəqliyyat vasitəsinin xilas edilməsi üçün bütün mümkün və ağılabatan tədbirləri görmək. Mümkün olduğu halda Sığortaçıdan göstərişlərin verilməsini tələb etmək;
- 17.1.5. Sığortaçının nümayəndələri tərəfindən zədələnmiş avtonəqliyyat vasitəsinə baxış keçirilməyincə onun dəyişməz halda qalmasını təmin etmək; Sığortalı hadisə yerinin görünüşünü aşağıdakı hallarda dəyişdirə bilər: təhlükəsizliyin təmin edilməsi və ya zərərin artmaması üçün, dövlət orqanlarının tələbi ilə və ya Sığortaçı dəyişikliklərin edilməsinə razılıq verdikdə;
- 17.1.6. Zədələnmiş avtonəqliyyat vasitəsinə baxışın keçirilməsində iştirak etmək;
- 17.1.7. Sığortaçının razılığı olmadan zədələnmiş avtonəqliyyat vasitəsinin təmir olunması və ya əlavə quraşdırılmış avadanlığın avtonəqliyyat vasitəsindən sökülməsi (demontaj olunması) ilə bağlı işlərə başlamamaq;

Sığortalı (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququna malik olan şəxs) zədələnmiş avtonəqliyyat vasitəsinin təmir olunması və ya əlavə quraşdırılmış avadaqlığın avtonəqliyyat vasitəsindən sökülməsi (demontaj olunması) ilə bağlı işlərə aşağıdakı hallarda başlaya bilər: sürücü və sənişinlərin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün və ya dövlət orqanlarının tələbi ilə;

- 17.1.8. Avtonəqliyyat vasitəsinin məhv olması halında onu daxili işlər orqanlarından qeydiyyatdan çıxarmaq, qeydiyyat sənədlərini və orijinal açarlarının tam komplektini Sığortaçıya təhvil vermək, və əgər Sığortaçı tələb edərsə avtonəqliyyat vasitəsinə və ya onun qalıqlarına mülkiyyət hüququnun Sığortaçıya və ya Sığortaçı tərəfindən təyin edilmiş şəxsə verilməsini təmin etmək;
- 17.1.9. Hadisə baş verdiyi andan hadisə ilə əlaqədar Sığortaçıya məlumat verənədək və, müvafiq hallarda, hadisə zamanı sürücünün sərxoş olub-olmamasının müəyyən edilməsi məqsədi ilə Sığortaçı ekspertizanın keçirilməsini zəruri hesab edərsə, ekspertiza keçirilənədək spirtli içkilər, narkotik və ya toksik maddələr qəbul etməmək;
- 17.1.10. Sığortaçı tərəfindən aparılan araşdırmalar zamanı onunla əməkdaşlıq etmək, bütün zəruri məlumatları təqdim etmək, hadisə ilə bağlı məlumatların toplanılması, zədələnmiş sığorta obyektinə baxışın keçirilməsi və onun müayinə edilməsi üçün Sığortaçıya şərait yaratmaq, dəymiş zərərin miqdarının və səbəblərinin müəyyən edilməsində Sığortaçının iştirakını təmin etmək;
- 17.1.11. Avtonəqliyyat vasitəsinin istifadə olunması nəticəsində üçüncü şəxslərin və sənişinlərin həyatına, sağlamlığına və ya əmlakına zərər dəydikdə:
 - üçüncü şəxslər və sənişinlər tərəfindən irəli sürülmüş tələb və iddialar, onlara dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsini Sığortalının öhdəliyinə qoyan məhkəmə qərarları, hadisə ilə bağlı digər sənədləri Sığortaçıya təqdim etmək. Sığortalı Sığortaçının razılığı olmadan hadisə ilə bağlı irəli sürülmüş iddia və tələbləri heç bir halda (tam və ya qismən) təmin etməməlidir və ya təmin olunmasına razılıq verməməlidir, hadisə ilə bağlı üzərinə heç bir öhdəlik götürməməlidir;
 - Sığorta hadisəsi ilə əlaqədar Sığortalının maraqlarının təmsil edilməsi və hüquqlarının müdafiə olunması üçün Sığortaçıya tələb olunan qaydada tərtib olunmuş yazılı etibarnamə vermək və ya verilməsini təmin etmək;
 - ona qarşı irəli sürülmüş tələb və iddiaların xitam olunmasını və ya məbləğinin azaldılmasını tələb etmək iqtidarındadırsa, Sığortaçıya bu barədə məlumat verərək tələb və iddiaların xitam olunması və ya məbləğinin azaldılması üçün mümkün olan tədbirləri görmək;
- 17.1.12. Sürücü və sənişinlərin həyatına və sağlamlığına bədbəxt hadisə nəticəsində zərər dəydikdə, Sığortaçının tələbi ilə onun tərəfindən təyin edilmiş həkimdə sığorta olunmuş şəxslərin tibbi müayinədən keçməsini təmin etmək;
- 17.1.13. Avtonəqliyyat vasitəsinin talan olunması (qaçırılması) halında sığorta ödənişinin alınması üçün Sığortaçı ilə avtonəqliyyat vasitəsinin mülkiyyətçisi arasında hazırkı Qaydaların 19.5.11. bəndində göstərilən tələblərə müvafiq olaraq müqavilənin bağlanmasını təmin etmək.
- 17.2. Hadisənin sığorta hadisəsi olub-olmamasının müəyyən edilməsi və sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi üçün Sığortalı (Faydalanan şəxs) baş vermiş hadisə haqqında Sığortaçıya yazılı ərizə verməlidir. Sığortalı (Faydalanan şəxs) ərizə ilə yanaşı sığorta müqaviləsini, avtonəqliyyat vasitəsinin talanması və ya qaçırılması halında - orijinal açarların tam komplektini və baş vermiş hadisənin səbəblərini, xüsusiyyətlərini, dəymiş zərərin həcmi

müəyyən etmək üçün zəruri olan və ya sığorta hadisəsi ilə əlaqədar tələb olunan bütün sənədləri Sığortaçıya təqdim etməlidir. O cümlədən:

- baş vermiş hadisə ilə bağlı müvafiq dövlət orqanları (hüquq-mühafizə orqanları, yanğın nəzarəti orqanları və s.) tərəfindən verilmiş sənədlər;
- sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin qeydiyyat şəhadətnaməsi;
- sürücülük vəsiqəsi;
- sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsi Azərbaycan Respublikasının ərazisinə müvəqqəti gətirildiyi halda, gömrük bəyannaməsi;
- notariat qaydasında təsdiq edilmiş etibarnamə və ya Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin sahibi tərəfindən verilmiş və müvafiq qaydada təsdiq edilmiş yol vərəqəsi;
- və ya avtonəqliyyat vasitəsinə sahiblik, ondan istifadə etmək və ona dair sərəncam vermək hüququnun olmasını təsdiqləyən digər sənəd (müqavilə);
- sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin alınmasına dair bağlanmış alqı-satqı müqaviləsi və ya onun dəyərini təsdiqləyən hesab (qəbz);
- dövlət texniki baxış talonu;
- şəxsiyyət vəsiqəsi;
- əmək qabiliyyətinin daimi olaraq tam itirilməsi faktının müəyyən edilməsi üçün - Tibbi-Sosial Ekspert Komissiyası (TSEK) tərəfindən verilmiş şəhadətnamə;
- Sığorta olunan şəxsin ölməsi halında – ölüm haqqında şəhadətnamənin, ölümün səbəbi haqqında tibbi rəyin və vərəsinin şəxsiyyətini və vərəsəlik hüququnu təsdiq edən sənədlərin əsli;
- sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi üzrə qərarın qəbul edilməsi üçün tələb olunan digər sənəd və məlumatlar.

17.3. Sığortaçı tərəfindən tələb olunan sənədlərin təqdim olunmaması Sığortaçıya, zərərin belə sənədlərlə sübut olunmamış hissəsi üzrə ödənişin həyata keçirilməsindən imtina etmək hüququnu verir.

17.4. Sığorta hadisəsi avtonəqliyyat vasitəsinin yalnız şüşələrinin, faralarının, işıqlandırma qurğularının, bəmperlərinin, güzgü və moldinqlərinin zədələnməsi və ya avtonəqliyyat vasitəsinin kuzovunun bir elementinin yüngül zədələnməsi (elementin digəri ilə əvəz olunmasını tələb etməyən zədə) ilə nəticələnersə səlahiyyətli orqanlardan sənədlərin təqdim olunması tələb olunmur. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, səlahiyyətli orqanlardan sənədlər təqdim olunmadan avtonəqliyyat vasitəsinin kuzovunun bir elementinin yüngül zədələnməsi üzrə ödəniş sığorta müddəti ərzində yalnız bir dəfə həyata keçirilir.

Hazırkı Qaydaların 17.1.1.-17.1.12. və 17.2. bəndlərində göstərilən Sığortalının (Faydalanan şəxsin) vəzifələri eyni zamanda avtonəqliyyat vasitəsinin idarə etmək hüququna malik olan şəxslərə də aiddir.

18. SIĞORTA RİSKİNƏ TƏSİR EDƏN AMİLLƏR. SIĞORTA RİSKİNİN ARTMASI HAQQINDA MƏLUMAT VERMƏ VƏZİFƏSİ

18.1 Sığorta müqaviləsinin bağlanmasından əvvəl Sığortalı (Faydalanan şəxs) ona məlum olan və sığorta hadisəsinin baş vermə ehtimalına təsir göstərə biləcək faktlar və hadisənin baş verməsindən dəyə biləcək zərər haqqında məlumatı Sığortaçıya təqdim etməli və Sığortaçı tərəfindən verilmiş sualları cavablandırmalıdır. Bu qayda sığortalanan avtonəqliyyat vasitəsinə baxışın keçirilməsi zamanı da tətbiq edilir.

- 18.2. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, əgər sığorta müqaviləsi Sığortaçının qoyduğu hər hansı sual Sığortalı tərəfindən cavabsız qoyularaq bağlanıbsa, Sığortaçı onun müəyyən faktlardan xəbərsiz olduğuna istinad etməklə sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsini və ya onun etibarsız hesab edilməsini tələb edə bilməz.
- 18.3. Əgər müqavilənin bağlanmasından sonra riskin dərəcəsinə təsir göstərə biləcək hallar barəsində Sığortalı (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsinə idarə etmək hüququna malik olan şəxs) tərəfindən Sığortaçıya yanlış məlumatların qərəzli olaraq bildirilməsi sübut edilərsə, Sığortaçı müqavilənin etibarsız hesab edilməsini və Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 893-cü maddəsində göstərilmiş nəticələrin tətbiq edilməsini tələb edə bilər. Sığortalının gizlətdiyi faktlar aradan qalxdığı (yox olduğu) halda Sığortaçı müqavilənin etibarsız hesab edilməsini tələb edə bilməz.
- 18.4. Sığortalı (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsinə idarə etmək hüququna malik olan şəxs) sığorta müqaviləsinin müddəti ərzində sığorta obyektinin özü və onun istismar olunması ilə bağlı baş vermiş əhəmiyyətli və sığorta riskinin artmasına təsir göstərə biləcək dəyişikliklər haqqında, o cümlədən:
- avtonəqliyyat vasitəsinin və ya əlavə quraşdırılmış avdanlığın icarəyə (kirayəyə), əvəzsiz istifadəyə verilməsi və ya girov qoyulması;
 - avtonəqliyyat vasitəsinin qeydiyyat sənədlərinin itirilməsi, oğurlanması və ya dəyişdirilməsi
 - avtonəqliyyat vasitəsinin açarlarının itirilməsi və ya oğurlanması;
 - avtonəqliyyat vasitəsinin kuzovunun və ya mühərrikinin dəyişdirilməsi haqqında Sığortaçıya dərhal, hər halda 3 təqvim günündən gec olmayaraq məlumat verməlidir. Bu müddəə Sığortalı (Faydalanan şəxs) tərəfindən müqavilənin bağlanması zamanı Sığortaçıya bildirdiyi məlumat və faktlarda baş vermiş dəyişikliklərə də aiddir. Bu vəzifənin düzgün yerinə yetirilməsi faktı yazılı sübut ilə təsdiq olunmalıdır.
- 18.5. Sığorta riskinin artmasına səbəb ola biləcək faktlar haqqında məlumatlandırılmış Sığortaçı sığorta müqaviləsi şərtlərinin dəyişdirilməsini və əlavə sığorta haqqının ödənilməsini tələb edə bilər. Əlavə sığorta haqqı aşağıda göstərilən düstura müvafiq hesablanır:

$$\text{ƏSH} = ((\text{SH2} - \text{SH1}) \times n) / 365$$

harada:

ƏSH - Əlavə Sığorta Haqqı;

SH1- sığorta müqaviləsi bağlanan zaman mövcud olan sığorta riskinin dərəcəsi nəzərə alınmaqla hesablanmış illik sığorta haqqı;

SH2 - sığorta müqaviləsinə dəyişikliklər edilən zaman mövcud olan sığorta riskinin dərəcəsi nəzərə alınmaqla hesablanmış illik sığorta haqqı;

n – sığorta müddətinin sonuna qədər qalmış günlərin sayı.

- 18.6. Sığortalı (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsinə idarə etmək hüququna malik olan şəxs) sığorta riskinin artmasına səbəb ola biləcək faktlar haqqında Sığortaçını məlumatlandırmadığı və ya Sığortalı sığorta müqaviləsinin şərtlərinin dəyişdirilməsinə və əlavə sığorta haqqının ödənilməsinə etiraz etdiyi halda, Sığortaçı Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 20-ci maddəsinin 4-cü paragrafına əsasən sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsini və Mülki Məcəllənin 424-cü maddəsinə əsasən ləğv edilmənin nəticəsində dəymiş zərərin ödənilməsini tələb edə bilər, sığorta riskinin artmasından sonra baş vermiş hadisə üzrə ödənişin həyata keçirilməsindən imtina edə bilər. Sığorta riskinin artması sığorta hadisəsinin baş verməsinə və Sığortaçının öhdəliyinin yerinə yetirilməsi həcminə təsir göstərmədiyi halda Sığortaçının ödənişin həyata keçirilməsi üzrə öhdəliyi qüvvədə qalır.

- 18.7. Sığorta riskinin artmasına səbəb ola biləcək faktların aradan qalxmasından (yox olmasından) sonra Sığortaçı heç bir halda müqavilənin ləğv edilməsini tələb edə bilməz.
- 18.8. Bu müddəanın pozulması Sığortaçını yalnız o halda öz öhdəliklərinin yerinə yetirməsindən azad edir ki, sığorta hadisəsi riskin artmasından sonra baş versin.
- 18.9. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olma müddəti ərzində Sığortaçı Sığortalı (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququna malik olan şəxs) tərəfindən təqdim olunan fakt və məlumatların doğruluğunu, riskin artıb-artmamasından asılı olmayaraq avtonəqliyyat vasitəsinin vəziyyətini, saxlanma qaydasını və dəyərini yoxlaya bilər.
- 18.10. Sığortaçı Sığortalıya (avtonəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququna malik olan şəxsə) sığorta riskinin azalmasına yönəlmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi üzrə məcburi göstərişlər verə bilər.

19. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ. QİSMƏN SİĞORTA

- 19.1. Sığorta ödənişi yalnız sığorta müqaviləsi ilə nəzərdə tutulmuş hadisələrin baş verməsi şəraiti, səbəbləri, nəticələri və iştirakçıları, müvafiq hallarda isə dəymiş zərərin miqdarı, müəyyən edildikdən və Sığortaçı baş vermiş hadisəni sığorta hadisəsi kimi tanıdıqdan sonra, ödənişin verilməsindən imtina üçün əsaslar olmadıqda həyata keçirilir. Sığorta ödənişinin hesablanması və verilməsi qaydası hazırkı bölmənin müddəa və şərtlərinə müvafiq müəyyən edilir.
- 19.2. Sığorta ödənişi Sığortaçı tərəfindən 13 iş günü ərzində həyata keçirilir. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, həmin müddət Sığorta hadisəsi barədə Ərizənin və hazırkı Qaydaların 17-ci bəndində göstərilmiş və Sığortaçının tələb etdiyi digər sənədlərin təqdim olunması günündən hesablanır.
- 19.3. Aşağıdakı hallarda Sığortaçı ödəniş müddətini uzatmaq hüququnu əldə edir:
- Sığortalının (Faydalanan şəxsin) sığorta ödənişini almaq hüququnun olmasında Sığortaçının şübhəsi yarandığı halda – Sığortalı (Faydalanan şəxs) tərəfindən lazımi sübutların təqdim olunmasına qədər, lakin Ərizənin qəbul olunması tarixindən 30 gün müddətindən gec olmayaraq.
 - Sığortaçının sığorta hadisəsinin doğruluğunu sübut edən sənədlərin düzgün və ya etibarlı olmasında şübhəsi yarandığı halda – həmin sənədlərin düzgün və ya etibarlı olması təsdiq olunana qədər.
 - Sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəbləri ilə bağlı Sığortalıya qarşı təhqiqat, istintaq və ya məhkəmə araşdırması aparılırsa – istintaq və məhkəmə orqanı tərəfindən müvafiq qərar qəbul edilənədək.
- 19.4. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, sığorta ödənişi Azərbaycan Respublikasının valyutasında ödənilir. Sığorta məbləği xarici valyutada müəyyən edilibsə, sığorta ödənişi Milli Bankın sığorta hadisəsinin gününə olan valyuta məzənnəsi ilə ödənilir.

19.5. Avtonəqliyyat vasitələrinin maddi zərərdən sığortası bölməsi üzrə bas vermiş hadisə ilə əlaqədar sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi qaydası:

- 19.5.1. Sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsi, sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin zədələnməsi, itirilməsi və ya məhv olması anına olan bazar dəyərinin və ya dəyən zərərin məbləğinin ödənilməsi və ya avtonəqliyyat vasitəsinin və ya onun bir

hissəsinin bərpa və ya eyni tipli ehtiyat hissələri (avtonəqliyyat vasitəsi ilə əvəz edilməsi yolu ilə həyata keçirilir köhnəlməyə görə müvafiq məbləğin və əgər sığorta müqaviləsi ilə şərtləşdirilibsə, azadolma məbləğinin çıxılması şərti ilə). Bu qayda avtonəqliyyat vasitəsinə əlavə quraşdırılmış avadanlıqların zədələnməsi, itirilməsi və ya məhv olması nəticəsində dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsi halında da tətbiq edilir.

19.5.2 Sığorta hadisəsi baş verdiyi halda sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinə (əlavə quraşdırılmış avadanlıqlara) dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsi üzrə Sığortaçının öhdəliyi aşağıda göstərilən həddlərdən artıq ola bilməz:

- a) Sığorta obyektinin tam məhv olması və ya itirilməsi halında – sığorta müqaviləsində göstərilmiş sığorta məbləğindən və ya hadisə zamanı sığorta obyektinin bazar dəyərindən (hər halda daha kiçik məbləğ tətbiq olunur). Sığorta obyektinin təmir olunması üçün tələb olunan xərclər hadisə zamanı sığorta obyektinin bazar dəyərinin 75 və daha çox faizini təşkil etdiyi halda sığorta obyektini tam məhv olmuş hesab olunur.
- b) Sığorta obyektinin zədələnməsi halında (qismən zərərin dəyməsi halında) – sığorta obyektinin sığorta hadisəsinin baş verməsindən əvvəl mövcud olan vəziyyətinə gətirilməsi üçün tələb olunan xərclərdən.
- c) Hər halda bu bəndin «a» və «b» yarımbəndlərində göstərilən hallar üzrə sığorta ödənişləri eyni sığorta müddəti ərzində əvvəllər baş vermiş sığorta hadisəsi(ləri) üzrə həyata keçirilmiş sığorta ödənişləri məbləğində azalmış və Sığortalı tərəfindən əlavə sığorta haqqının ödənilməsi yolu ilə bərpa olunmamış sığorta məbləğinin qalıq hissəsindən çox ola bilməz.

19.5.3. Hazırkı Qaydaların 19.5.2 «a» bəndinin birinci cümləsi ilə nəzərdə tutulan Sığortaçının öhdəliyinin hədlərinə aid müddəalar avtosalonlardan alınmış təzə (sürülməmiş) və alındıqdan sonra 12 ay ərzində sığorta hadisəsi nəticəsində məhv olmuş avtonəqliyyat vasitələrinə aid edilmir və həmin avtonəqliyyat vasitələrinin məhv olması üzrə sığorta ödənişi sığorta məbləği həcmində həyata keçirilir.

19.5.4 Sığorta hadisəsinin baş verdiyi yerdə, sığorta obyektinin bilavasitə sığorta hadisəsinin baş verməsindən əvvəl mövcud olan vəziyyətinə gətirilməsi üçün tələb olunan xərclər bərpa xərcləri kimi başa düşülür.

Aşağıdakılar bərpa xərclərinə daxil edilir:

- Təmir (bərpa) üçün tələb olunan materialların, ehtiyat hissələrinin, detalların, aqreqatların və avadanlıqların alınması üzrə xərclər;
- təmir işlərinin ödənilməsi üçün tələb olunan xərclər.

19.5.5. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin və əlavə quraşdırılmış avadanlıqların tam məhv olması halında Sığortalı (Faydalanan şəxs) onların satış üçün yararlı olan qalıqlarını özündə saxlamaq hüququna malikdir. Bu halda sığorta ödənişi qalıqların dəyəri çıxılmaqla həyata keçirilir. Əgər Sığortalı (Faydalanan şəxs) sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin və əlavə quraşdırılmış avadanlıqların satış üçün yararlı olan qalıqlarından imtina edərsə, sığorta ödənişi tam məbləğdə (qalıqların dəyəri çıxılmadan) həyata keçirilir. Bu halda Sığortalı (Faydalanan şəxs) avtonəqliyyat vasitəsinin və əlavə quraşdırılmış avadanlıqların satış üçün yararlı olan qalıqlarına mülkiyyət hüququnu Sığortaçıya və ya Sığortaçı tərəfindən təyin edilmiş şəxsə verməlidir və ya verilməsini təmin etməlidir.

19.5.6. Tam məhv olma üzrə ödəniş sığorta obyektinin sığorta hadisəsi ilə bağlı olmayan hadisə nəticəsində zədələnmiş və ya hadisə zamanı sığorta obyektinin üzərində olmayan detalların, mexanizmlərin, qurğuların, cihaz və avadanlıqların dəyəri çıxılmaqla həyata keçirilir.

19.5.7. Sığorta hadisəsinin baş verdiyi məqamda sığorta məbləği sığorta predmetinin sığorta dəyərindən az olarsa, bu halda sığorta ödənişinin məbləği sığorta məbləği ilə sığorta

dəyərinin nisbətində müvafiq surətdə azaldılır və sığorta ödənişi aşağıda göstərilən düstura müvafiq həyata keçirilir:

$$S\ddot{O} = SM / SD \times DZ$$

Harada:

S \ddot{O} – Sığorta ödənişi;

SM – Sığorta məbləği;

SD – avtonəqliyyat vasitəsinin sığorta dəyəri (sığorta hadisəsi baş verdiyi gün onun bazar qiyməti);

DZ – avtonəqliyyat vasitəsinə dəyən zərər.

19.5.8. Əgər sığorta müqaviləsində və ya sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş müvafiq Əlavələrdə şərtsiz azadolma, yəni sığorta hadisəsi baş verdiyi halda Sığortaçı tərəfindən ödənilməyən Sığortalının xərclərinin bir hissəsi müəyyən edilmişdirsə, sığorta ödənişi azadolma məbləği(ləri) çıxılmaqla həyata keçirilir.

Azadolma məbləği(ləri), hər bir hadisə üzrə, yalnız hazırkı Qaydalar ilə müəyyən olunmuş Natamam Sığorta haqqında şərtin tətbiq olunmasından sonra, sığorta ödənişinin məbləğindən aşağıda göstərilən düstura müvafiq çıxılır:

$$S\ddot{O} = (SM / SD \times DZ) - AM$$

Harada:

S \ddot{O} – Sığorta ödənişi;

SM – Sığorta məbləği;

SD – avtonəqliyyat vasitəsinin sığorta dəyəri (sığorta hadisəsi baş verdiyi gün onun bazar qiyməti) ;

DZ – avtonəqliyyat vasitəsinə dəyən zərər

AM – Sığorta müqaviləsində və/və ya sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş Əlavələrdə göstərilən azadolma məbləği(ləri).

19.5.9 Dəymiş zərərin səbəbi və miqdarı Sığortaçının ekspertləri tərəfindən zədələnmiş avtonəqliyyat vasitəsinə və əlavə quraşdırılmış avadanlıqlara baxışın keçirilməsi yolu ilə müəyyən edilir.

19.5.10.Sığortalı Sığortaçının ekspertləri tərəfindən müəyyən edilmiş zərərin səbəbi və/və ya miqdarı ilə razılaşmadığı halda, o müstəqil ekspertizanın keçirilməsini tələb etmək hüququna malikdir. Ekspertizanın təyin edilməsi və keçirilməsi qaydası hazırkı Qaydaların 31-ci bəndi ilə müəyyən edilir.

19.5.11.Sığorta predmetinin talan olunması (qaçırılması) halında sığorta ödənişi yalnız aşağıda göstərilən müqavilələrdən birinin bağlanılmasından sonra verilə bilər:

- Sığortaçı və avtonəqliyyat vasitəsinin mülkiyyətçisi arasında bağlanan müqavilə, hansının şərtlərinə müvafiq olaraq avtonəqliyyat vasitəsinin mülkiyyətçisi talan olunmuş (qaçırılmış) sığorta obyektini tapıldığı halda, ona məxsus mülkiyyət hüququnu Sığortaçıya vermək öhdəliyini öz üzərinə götürür;
- Sığortaçı və Sığortalı arasında bağlanan müqavilə, hansının şərtlərinə müvafiq olaraq Sığortalı talan olunmuş (qaçırılmış) sığorta obyektini tapıldığı halda, aldığı sığorta ödənişini inflyasiyanı nəzərə alaraq Sığortaçıya qaytarmaq öhdəliyini öz üzərinə götürür. Bu halda Sığortaçı sığorta obyektinə talan olunma (qaçırılma) hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərlərin əvəzini hazırkı bölmənin şərtlərinə müvafiq olaraq təmin edir.

- 19.5.12 Avtonəqliyyat vasitəsinin talan olunması (qaçırılması) halında, Sığortalının razılığı ilə, sığorta ödənişi Sığortalıya dəyəri sığorta ödənişi məbləğində olan avtonəqliyyat vasitəsinin təqdim olunması (verilməsi) yolu ilə həyata keçirilə bilər.
- 19.5.13. Avtonəqliyyat vasitəsi sığorta hadisəsinin baş verməsi nəticəsində özü hərəkət edə bilmirsə, Sığortaçı avtonəqliyyat vasitəsinin hadisə yerindən təmir mərkəzinə və ya dayanacağına aparılmasını təşki edir və bununla bağlı çəkilmiş xərclərin əvəzini ödəyir.
- 19.5.14. Sığorta ödənişinin həcmi Sığortalının (Faydalanan şəxsin) üçüncü tərəfdən aldığı məbləğin çıxılmasından sonra və ya bir neçə sığorta şirkəti ilə sığorta müqavilələrinin bağlandığı halda hazırkı Qaydalar əsasında bağlanmış sığorta müqaviləsi üzrə sığorta məbləğinin bütün digər sığorta müqavilələri üzrə ümumi sığorta məbləğinin nisbətində müvafiq olaraq, azadolmanın tətbiq olunması şərti ilə müəyyən edilir. Sığortalı belə məbləğlərin alınması barədə Sığortaçıya dərhal məlumat verməlidir.

19.6. Avtonəqliyyat vasitəsi sahibinin mülki məsuliyyətinin sığortası bölməsi üzrə baş vermiş hadisə ilə əlaqədar sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi qaydası:

- 19.6.1 Sığorta ödənişinin məbləği Sığortaçı tərəfindən üçüncü şəxslərin və sərnişinlərin həyatına, sağlamlığına və ya əmlakına zərərin dəyməsi faktını və məbləğini təsdiqləyən sənədlərin əsasında Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyinin və hazırkı Qaydaların müddəalarına müvafiq olaraq müəyyən edilir.
- 19.6.2. Sığorta ödənişinin məbləği aşağıdakılardan ibarət ola bilər:
- Fiziki şəxsin həyat və sağlamlığına zərər dəydikdə, Azərbaycan Respublikasının mülki qanunvericiliyinə müvafiq olaraq ödənc almağa hüququ olan zərər çəkmiş şəxslərə dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsi ilə bağlı xərclərdən;
 - Fiziki və hüquqi şəxslərin əmlakına zərər dəydikdə, əmlakın məhv olması və ya zədələnməsi nəticəsində dəymiş real zərərin əvəzinin ödənilməsi ilə bağlı xərclərdən.
Əmlakın tam məhv olması halında real zərər məhv olmuş əmlakın real dəyərindən onun istifadə üçün yararlı qalıqlarının dəyərinin və köhnəlməyə görə müvafiq məbləğin çıxılması yolu ilə müəyyən edilir.
Əmlakın zədələnməsi halında (qismən zərərin dəyməsi halında) real zərər əmlakın sığorta hadisəsinin baş verməsindən əvvəl mövcud olan vəziyyətinə gətirilməsi üçün tələb olunan xərclərə bərabər tutulur.
- 19.6.3. Əgər sığorta müqaviləsində və ya sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş müvafiq Əlavələrdə şərtsiz azadolma, yəni sığorta hadisəsi baş verdiyi halda Sığortaçı tərəfindən ödənilməyən Sığortalının xərclərinin bir hissəsi müəyyən edilmişdirsə, sığorta ödənişi azadolma məbləği(ləri) çıxılmaqla həyata keçirilir.
- 19.6.4. İddia və tələblər məhkəmədən kənar qaydada həll edildikdə yuxarıda qeyd olunan xərclərin məbləği Sığortaçı və iddianı irəli sürmüş şəxsin qarşılıqlı razılığı əsasında, danışıqlarda Sığortalının (avtonəqliyyat vasitəsinin idarə etmək hüququna malik olan şəxsin) iştirak etməsi şərti ilə müəyyən edilir. Əgər tərəflər danışıqlar yolu ilə razılığa gəlməzsə, dəymiş zərərin ödənilməsi üzrə xərclərin məbləği məhkəmə qərarı əsasında müəyyən edilir.
- 19.6.5. Sığortaçı hazırkı bölmə ilə nəzərdə tutulan sığorta hadisəsinin baş verməsi ilə əlaqədar Sığortalının (avtonəqliyyat vasitəsinin idarə etmək hüququna malik olan şəxsin) məhkəmə xərclərini (dövlət rüsumları və işə baxılması ilə əlaqədar olan məsrəflər) və ya ona qarşı irəli sürülmüş tələbin məhkəmədən kənar həll edilməsi üçün cəlb edilmiş vəkilin göstərdiyi

yardıma görə xərcini də təmin edir, bu şərtlə ki, göstərilən xərclər Sığortaçının razılığı və ya göstərişi ilə çəkilmiş olsun.

- 19.6.6. Baş vermiş sığorta hadisəsi ilə əlaqədar Sığortalıya (avtonəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququna malik olan şəxsə) qarşı irəli sürülmüş əsaslı iddiaların (tələblərin) təmin olunması ilə bağlı xərclərlə Sığortalının məhkəmə və cəlb edilmiş vəkilin göstərdiyi yardıma görə xərclərinin ödənilməsi üzrə həyata keçirilən sığorta ödənişi Sığorta Şəhadətnaməsində avtonəqliyyat vasitəsi sahibinin mülki məsuliyyətinin sığortası bölməsi üzrə göstərilən sığorta məbləği ilə məhdudlaşır və ondan çox ola bilməz.
- 19.6.7. Sığortaçı zərər çəkmiş şəxslərin Sığortalıya (avtonəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququna malik olan şəxsə) qarşı irəli sürdükləri iddiaların (tələblərin) əsaslı olduğunu müəyyən etdikdən və hadisəni sığorta hadisəsi kimi tanıdıqdan sonra sığorta ödənişini zərər çəkmiş şəxslərə, hazırkı Qaydaların şərtlərinə müvafiq olaraq həyata keçirir.

19.7. Sürücü və sərnişinlərin bədbəxt hadisələrdən sığortası bölməsi üzrə baş vermiş hadisə ilə əlaqədar sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi qaydası:

19.7.1. Sürücü və sərnişinlərin bədbəxt hadisələrdən sığortası bölməsi üzrə sığorta hadisəsi baş verdikdə, sığorta ödənişinin məbləği bir şəxs üzrə razılaşdırılmış sığorta məbləğinə ödənişlər cədvəlində göstərilən faizlərin tətbiq olunması yolu ilə müəyyən edilir və hazırkı Qaydaların şərtlərinə müvafiq olaraq həyata keçirilir.

19.7.2. Ödənişlər cədvəli:

	SIĞORTA HADİSƏSİ	FAİZLƏR
A.	Ölüm üzrə	100
B.	hər hansı iki ətrafın (qol və ya ayaq) itirilməsi üzrə	100
C.	çiyin oynaqından bir qolun itirilməsi üzrə	60
D.	dirsək oynaqından bir qolun itirilməsi üzrə	45
E.	bir biləyin oynaqdan itirilməsi üzrə	25
F.	bir ombanın itirilməsi üzrə	55
G.	bir baldırın itirilməsi üzrə	45
H.	bir pəncənin itirilməsi üzrə	40
X.	bir (əl və ya ayaq) barmağın itirilməsi üzrə	5
İ.	iki gözün görmə qabiliyyətinin tam və bərpaedilməz şəkildə itirilməsi üzrə	100
J.	bir gözün görmə qabiliyyətinin tam və bərpaedilməz şəkildə itirilməsi üzrə	50
K.	iki qulağın eşitmə qabiliyyətinin tam və bərpaedilməz şəkildə itirilməsi üzrə	50
Q.	bir qulağın eşitmə qabiliyyətinin tam və bərpaedilməz şəkildə itirilməsi üzrə	15

L.	əmək qabiliyyətinin daimi olaraq tam itirilməsi üzrə	100
M.	tibbi xərclər üzrə	Bir sığorta hadisəsi üzrə – sığorta məbləğinin 2%-i, 500 AZN məbləğindən çox olmaması şərtlə. Sığorta müddəti ərzində baş vermiş bütün hadisələr üzrə həyata keçirilən ödənişlərin məbləği 1500 AZN məbləğindən çox ola bilməz.

20. SİĞORTA ÖDƏNİSİNİ VERMƏKDƏN İMTİNA

- 20.1. Sığortaçı sığorta ödənişinin verilməsindən aşağıdakı hallarda imtina edə bilər:
- 20.1.1. Sığortalı (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsinin idarə etmək hüququna malik olan şəxs) sığorta hadisəsinin baş verməsi haqqında sığorta müqaviləsində göstərilmiş müddət ərzində və müəyyən edilmiş qaydada Sığortaçıya bu barədə məlumat vermədikdə *вз бы ющдялийин йериня йетирилмямяси, Сььортачыны сыьорта щадисясини арашдырмаг вз зəрəги имканларындан мящрум етдикдя*;
- 20.1.2. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin sürücüsü hadisə yerindən qaçdıqda və ya hadisə zamanı onun sərxoş olub-olmamasının müəyyən edilməsi üçün qanunveciliyə müəyyən olunmuş qaydada tibbi müayinədən (ekspertizadan) keçməkdən imtina etdikdə;
- 20.1.3. Sığortalı (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsinin idarə etmək hüququna malik olan şəxs) sığorta müqaviləsinin şərtlərinə, müddəalarına və istisnalarına riayət etmədikdə;
- 20.1.4. Sığortalı (Faydalanan şəxs) sığorta obyektini, riskin dəyişməsi və ya sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərin miqdarı, bu sığorta ilə bağlı digər məlumatlar və ya zəruri faktlar haqqında bilərəkdən təhrif olunmuş və ya yanlış məlumatı Sığortaçıya təqdim etdikdə, yaxud qəsdən üzləşdiyi zərər haqqında bilərəkdən yalan və əsassız olaraq iddia qaldırdıqda;
- 20.1.5. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsindən mənfəət götürmək məqsədi ilə hər hansı ictimai sərnişin daşımaları üçün nəqliyyat vasitəsi (taksi, marşrut taksisi, şəhərlər arası və şəhər daxili sərnişin nəqliyyatı və s.) kimi istifadə olunduqda;
- 20.1.6. Sığortalı (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsinin idarə etmək hüququna malik olan şəxs) dəyə biləcək zərərlərin azalması və ya qarşısının alınması üçün mümkün və ağlabatan tədbirləri qəsdən görmədikdə;
- 20.1.7. Sığortalı (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsinin idarə etmək hüququna malik olan şəxs) hadisə barədə müvafiq səlahiyyətli orqanlara məlumat vermədikdə, lakin sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərin səbəbinin və xarakterinin müəyyən edilməsi bunu tələb etdikdə;
- 20.1.8. Sığortalı (Faydalanan şəxs) talanmış və ya qaçırılmış avtonəqliyyat vasitəsinin orijinal açarlarının tam komplektini Sığortaçıya təqdim edə bilmədikdə;
- 20.1.9. Müvafiq səlahiyyətli orqanlar sığorta hadisəsini *ғанунверийиликля мцяййян олунмуш гайдада гейдя алмадыгда*;
- 20.1.10. Sığortalı (Faydalanan şəxs) hazırkı Qaydaların 17-ci bəndində göstərilən sənədləri təqdim etmədikdə;
- 20.1.11. Sığortalı (Faydalanan şəxs) dəymiş zərərin əvəzini zərərin yaranmasında təqsirli olan şəxsdən aldıqda;
- 20.1.12. Avtonəqliyyat vasitəsinin itməsi, məhv olması və ya zədələnməsi sığorta hadisəsi olmayan hadisə nəticəsində baş verdikdə;

- 20.1.13. Sığortalı (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsinini idarə etmək hüququna malik olan şəxs) Sığortaçının razılığı olmadan zədələnmiş avtonəqliyyat vasitəsinin təmir olunması və ya əlavə quraşdırılmış avadaqlığın avtonəqliyyat vasitəsindən sökülməsi (demontaj olunması) ilə bağlı işlərə başladıda;
- 20.1.14. Sığortalı (Faydalanan şəxs, avtonəqliyyat vasitəsinini idarə etmək hüququna malik olan şəxs) hazırkı Qaydaların və sığorta müqaviləsinin şərtlərinə və ya tələblərinə riayət etmədikdə, sığorta müqaviləsindən irəli gələn öhdəliklərini yerinə yetirmədikdə;
- 20.1.15. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və ya sığorta müqaviləsinin şərtləri ilə nəzərdə tutulmuş digər hallarda.
- 20.2. Sığorta ödənişinin verilməsindən imtina Sığortalıya, səbəbləri göstərilməklə, yazılı şəkildə təqdim olunur.
- 20.3. Sığortaçının sığorta ödənişinin verilməsindən imtina etməsi əsasında, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada, məhkəmədə iddia irəli sürülə bilər.

21. TƏRƏFLƏRİN MƏSULİYYƏTİ

- 21.1. Sığorta müqaviləsi Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən tərtib edilir və tərəflərlə lazımı qaydada yerinə yetirilməlidir.
- 21.2. Sığorta müqaviləsi üzrə tərəflərdən biri müqavilədən irəli gələn öhdəliklərini yerinə yetirmədikdə və yaxud lazımınca yerinə yetirmədikdə Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyinə müvafiq olaraq digər tərəfə vurduğu ziyanın əvəzini ödəməlidir.
- 21.3. Sığorta müqaviləsinə əsasən tərəflərdən heç biri o biri tərəfin yazılı razılığı olmadığı halda öhdəliklərini üçüncü tərəfə vermək hüququna malik deyil.

E. YEKUN MÜDDƏALAR

22. SİĞORTALININ ZƏRƏRİN ÖDƏNİLMƏSİ ÜZRƏ TƏLƏB HÜQUQUNUN SİĞORTAÇIYA KEÇMƏSİ (SUBROQASIYA)

- 22.1. Əgər Sığortalı (Faydalanan şəxs) dəymiş zərər üzrə ödənişi zərərin baş verməsində təqsirli olan şəxsdən(lərdən) alıbsa, Sığortaçı yalnız sığorta müqaviləsi ilə müəyyənləşdirilmiş məbləğin və üçüncü şəxslər tərəfindən ödənilmiş məbləğin arasında olan fərqi ödəməlidir. Sığortalı (Faydalanan şəxs) üçüncü şəxslər tərəfindən edilmiş və ya edilə biləcək ödənişlər barəsində dərhal Sığortaçıya xəbər verməlidir.
- 22.2. Sığorta ödənişi həyata keçirildikdən sonra zərərin baş verməsində təqsirli olan şəxsə(lərə) qarşı Sığortalının (Faydalanan şəxsin) zərərin ödənilməsi üzrə tələb hüququ, həyata keçirilmiş sığorta ödənişi məbləğində Sığortaçıya keçir.
- 22.3. Sığortaçıya keçmiş üçüncü şəxslərə qarşı tələb hüququnun həyata keçirilməsi üçün Sığortalı (Faydalanan şəxs) lazımı tədbirləri görməli və tələb olunan sənədləri Sığortaçıya təqdim etməlidir.
- 22.4. Əgər Sığortalı (Faydalanan şəxs) Sığortaçı ilə razılaşdırmadan bu hüquqdan imtina edərsə və ya bu hüququn həyata keçirilməsi Sığortalının (Faydalanan şəxsin) təqsiri üzündən mümkün olmazsa, Sığortaçı yuxarıda göstərilmiş hərəkətlər nəticəsində ona dəymiş zərər həcmində ödənişin verilməsindən azad olunur. Belə hal Sığortaçı tərəfindən Sığortalıya

(Faydalanan şəxsə) ödəniş verdikdən sonra aşkar olunarsa, Sığortalı (Faydalanan şəxs) Sığortaçıya həmin məbləği qaytarmalıdır.

23. SİĞORTALANMIŞ AVTONƏQLİYYAT VASİTƏSİNİN ÖZGƏNİKİLƏŞDİRİLMƏSİ

- 23.1. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsi özgəninkiləşdirildikdə, Sığortalının (Faydalanan şəxsin) hüquq və vəzifələri əldə edənə keçir.
- 23.2. Əldə edən və ya özgəninkiləşdirən tərəfindən sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin özgəninkiləşdirilməsi haqqında Sığortaçıya dərhal məlumat verilməlidir. Əldə edən və ya özgəninkiləşdirən bu barədə Sığortaçıya dərhal məlumat vermədikdə, əgər sığorta hadisəsi sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin özgəninkiləşdirildiyi anından iki həftə sonra baş verərsə, Sığortaçı sığorta ödənişi vermək vəzifəsindən azad edilir.
- 23.3. Sığortaçı sığorta müqaviləsinin ləğvi üçün bir aylıq müddəti gözləməklə əldə edənə sığorta münasibətlərinə xitam vermək hüququna malikdir.
- 23.4. Əldə edən sığorta müqaviləsinə yalnız dərhal və ya sığortanın cari dövrünün sonuna yaxın ləğv edə bilər. Əgər əldə edən sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinə əldə etdikdən sonra bir ay ərzində müqaviləni ləğv etmək hüququndan istifadə etməzsə, bu hüququ itirir, əldə edən sığortadan xəbərdar olmadıqda isə ləğvetmə hüququ əldə edənə sığorta münasibətlərindən xəbər tutduğu andan bir ay keçəndək qüvvədə qalır.
- 23.5. Əgər sığorta müqaviləsinə bu maddənin qaydaları əsasında xitam verilmişdirsə, özgəninkiləşdirən Sığortaçıya sığorta haqqı ödəməlidir, lakin bu haqq onun sığorta dövrü ərzində, müqavilənin ləğvi məqamı da daxil olmaqla, ödəməli olduğundan artıq olmamalıdır; bu halda əldə edən sığorta haqqının ödənilməsi üçün məsuliyyət daşımır.
- 23.6. Sığortaçı sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin özgəninkiləşdirilməsi ilə bağlı baş vermiş dəyişikliklərlə əlaqədar olaraq riskin qiymətləndirilməsi üçün zəruri olan məlumatları əldə edəndən tələb edə bilər və bu cür dəyişikliklər riskin artmasına səbəb olduqda Sığortaçı əlavə sığorta haqqının ödənilməsinə tələb edə bilər.
- 23.7. Sığortalanmış avtonəqliyyat vasitəsinin özgəninkiləşdirilməsi ilə əlaqədar Sığortaçı sığorta müqaviləsinə müvafiq dəyişikliklər edir.

24. EKSPERTİZA

- 24.1 Sığorta hadisəsinin baş verməsindən sonra dəymiş zərər üzrə fikir ayrılığı mövcud olduqda Sığortaçı ilə Sığortalı zərərin müəyyənləşdirilməsini ekspertlərə həvalə edə bilərlər. Bu halda ekspertlərin rəyi, onun mövcud olan şəraitlərdən aşırı dərəcədə fərqlənməsi halları istisna olmaqla, məcburi hesab olunur. Sığortaçı sığorta ödənişinin məbləğini bu rəy əsasında hesablayır. Qarşılıqlı razılıq əsasında zərərin baş verməsi səbəbinin və şəraitinin və ya sığorta ödənişi məbləğinin müəyyən edilməsi məqsədi ilə də ekspertiza təyin edilə bilər. Həm Sığortalı, həm də Sığortaçı əks tərəfə müvafiq bildirişi göndərməklə, ekspertizanın birtərəfli qaydada keçirilməsini tələb edə bilər.
- 24.2. Ekspertizanın keçirilməsi zamanı aşağıdakı qaydalara riayət olunmalıdır:
 - a) Sığortaçı və Sığortalı əks tərəfin rəqibləri, iş partnyorları və ya ailə üzvləri olan şəxsləri və əks tərəfin rəqiblərinə, iş partnyorlarına çalışan və ya onlarla bu kimi digər əlaqələrdə olan şəxsləri ekspert qismində cəlb edə bilməzlər;

- b) Əgər bir tərəf əks tərəfin təyin etdiyi ekspertin rəyi ilə razı deyilsə, o, təkrar ekspertizanın keçirilməsini və ya mübahisənin məhkəmə qaydasında həll olunmasını tələb edə bilər;
- c) Müstəqil ekspertizanın keçirilməsi üzrə xərcləri onun keçirilməsini tələb etmiş tərəf ödəyir. Ekspertizanın keçirilməsi tərəflərin qarşılıqlı razılığı əsasında təyin edilibsə və sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa xərclər tərəflər arasında bərabər bölüşdürülür.

25. MÜRACİƏT FORMASI

Sığorta müqaviləsinin bağlanmasından sonra Sığortalı (Faydalanan şəxs) tərəfindən sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı üzrə vacib məlumatın və ya onun baş verməsindən dəyə biləcək zərərlərin həcmi (sığorta riski) barəsində Sığortaçıya yanlış məlumatın verilməsi aşkarlanarsa və sığorta müddəti ərzində barəsində yanlış məlumatlar verilən hallar ilə əlaqədar olan sığorta hadisəsi baş verərsə, belə faktlar sığorta ödənişinin verilməməsinə və Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 893-cü maddəsinə və Azərbaycan Respublikasının «Sığorta haqqında» Qanununa əsasən müqavilənin etibarsız hesab edilməsinə gətirə bilər.

26. MƏLUMAT VƏ XƏBƏRDARLIQLARIN ÇATDIRILMASI

Müqavilə tərəfləri bir birinə yolladığı bildiriş və xəbərdarlıqlara dair aşağıdakı tələblərə riayət etməlidir:

- a) Müqaviləyə müvafiq olaraq göndərilən hər hansı məlumat, bildiriş, xəbərdarlıq və ya razılıq yazılı şəkildə tərtib olunmalı və şəxsən, qabaqcadan ödənilmiş poçt və ya kuryer (çatdırma barədə bildiriş ilə), faks və ya teleks vasitəsi ilə müqavilədə göstərilmiş ünvanlara göndərilməlidir.
- b) Tərəflərin ünvanları dəyişdiyi halda onlar bir-birinə bu barədə əvvəlcədən məlumat göndərməlidir. Əgər sığorta müqaviləsi üzrə tərəf digər tərəfin ünvanının dəyişməsi barədə məlumatlandırılmayıbsa, keçmiş ünvana göndərilən bütün bildiriş və xəbərdarlıqlar keçmiş ünvana çatdırıldığı andan qəbul olunmuş hesab olunurlar.

27. ХЦСУСИ ШЯРТЛЯР

Щазыркы гайдаларын ясасында баъланылмыш сыьорта мцгавиляляриня сыьорта ганунверильийиня зидд олмайан хцсуси шяртляр ялавя олуна бияр.

28. MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLL EDİLMƏSİ

Sığorta müqaviləsi ilə bağlı bütün məsələlər, o cümlədən tərəflər arasında yaranan fikir ayrılığı və mübahisələr bir qayda olaraq danışıqlar yolu ilə həll edilir. Əgər danışıqlar yolu ilə nəticə əldə edilməzsə, mübahisələr Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada, o cümlədən məhkəmə qaydasında həll olunmalıdır.

Hüquqi şəxslərə məxsus avtonəqliyyat vasitələrinin sığortası üzrə sığorta tariflərinin əsaslandırılması

Tarif dərəcələri əsaslandırılarkən əvvəlcə netto-dərəcələr hesablanır. Netto-dərəcələrin hesablanmasında aşağıdakı məlumatlardan istifadə edilir:

- 1) Sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı (q) - 0,03;
- 2) Bir sığorta müqaviləsi üzrə orta sığorta məbləği (So) - 20400 manat;
- 3) Bir sığorta hadisəsi üzrə orta sığorta ödənişi (Sö) - 3000 manat;
- 4) Bağlanılacaq sığorta müqavilələrinin sayı (n) - 450.

Tn, Tə və Tr ilə müvafiq olaraq netto-dərəcəni, onun əsas hissəsini və risk üstəliyini işarə edək. Netto-dərəcənin əsas hissəsi 100 manat sığorta məbləğinə uyğun olaraq aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$Tə = 100qSö/So = 0,03 \cdot 100 \cdot 3000 / 20400 = 0,44 \text{ (manat).}$$

Risk üstəliyini hesablamaq üçün təminat ehtimalını 0,98 götürək. Bu halda həmin ehtimala uyğun əmsal $a=2$ olur. Risk üstəliyi aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$Tr = 1,2Tə \cdot a \cdot \left(\frac{1}{2} - q \right) / (nq) = 0,44 \cdot 1,2 \cdot 2 \cdot \left(\frac{1}{2} - 0,03 \right) / (450 \cdot 0,03) = 0,28 \text{ (manat).}$$

$$Tn = Tə + Tr = 0,44 + 0,28 = 0,72 \text{ manat.}$$

Tarif dərəcəsinin strukturu: netto-dərəcə - 70%, yüklənmə - 30%. O cümlədən: işlərin apanılması xərcləri - 29%, tarif mənfəəti -1%. Brutto-dərəcəni Tb ilə işarə edək. Onda brutto-dərəcənin hesablanması düsturuna əsasən

$$Tb = Tn / (1-f) = 0,72 / (1 - 0,3) = 1,03 \text{ (manat).}$$

Tarif dərəcələri nəqliyyat vasitəsinin növündən və istifadə tərzindən, sığorta risklərinin tərkibindən və s. amillərdən asılı olaraq diferensiallaşdırılır. Ona görə də, yekun tarif dərəcəsi 2,5% - 5% aralığında dəyişir.